

IQRA

EESTI MOSLEMITE AJAKIRI

NR

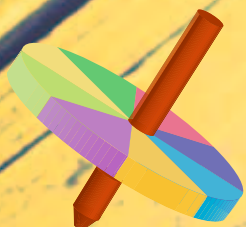
51

JAANUAR 2013 /

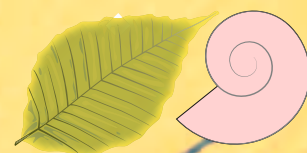
RABI-UL-AWWAL 1435

ISA – TÜTRE ESIMENE MEESUHE

SUHTED VANEMATEGA
MÕJUTAVAD PAARISUHET

TÜDRUKUKS KASVAMINE

ISA JA TÜTRE SUHTED ISLAMIS

السلام عليكم ورحمة الله وبركاته

Uuel aastal uue hooga, pühendume seekord isadele ja tütardele. On vist ülemaailmne tendents, mis läbib kultuurid, rahvused ja traditsioonid, et tütreid peetakse pigem emade vastutuseks, samal ajal kui poegade kasvatuses arvatakse isa roll suurem olevat. Vaatleme seda küsimust nii islami kui ka tänapäeva psühholoogia ja teaduslike uuringute valguses.

Peateemaga on otseselt seotud ka meie *hadiithinurk*, *fatwanurk* ja lisateave lapsest.

Lisaks on meil hea meel teile seekordses numbris tutvustada uut rubriiki – *khutbanurka*, mille läbi hakkame teieni tooma valitud khutbasid Tallinna mošee reedeselt palvuselt. Räägime ka laste õigustest, ajakohasest külmetuse ravist ja kuidas dawat teha nii, et ikka õnnestuks; pakume välja huvitavat kirjandust autismi kohta; õpime *duaasid*, mida surnuaial surnule teha ja mõtiskleme niisama.

Meeldivat lugemist!

Fi amani llah!

Ajakirja koostajad

SISUKORD:

Isa ja tütre suhted islamis (Aisha)	4
Isa – tütre esimene meessuhe (Triin Tisler)	7
Suhted vanematega mõjutavad paarisuhet (Tiina Siimets)	9
Tüdrukaks kasvamine (Saara Kinnunen)	13
<i>Dawa</i> turundus (Tahira)	19
Islamiuudised (Käili)	25
Minu lugu (Kelly)	28
Moslemipäevikud: Detsembrimõtted (Lembi-Malak)	30
Eriline laps: Kasulik kirjandus autismist (Rubaba)	32
Lisateavet lapsest: Isaga koos on kasvada hea (Annely)	34
Looduslik ravi: Külmetuse vastu (Aisha)	39
Elu eesmärk – Paradiis: Laste õigused (Amina)	41
Lugejaküsimus	43
Pudrupotike, keeda! (Zeynep, Karima, Amira)	46
Koraaninurk: Harjutusi Koraani retsiteerimiseks (Aisha)	49
<i>Hadiithinurk</i> : Tütred (Aisha)	51
<i>Fatwanurk</i> : Tütred (Aisha)	52
<i>Duaanurk</i> : Surnule (Aisha)	53
<i>Khutbanurk</i> : Petmisest (Yusuf)	54
Õpime Maroko dialekti: Linnas (Aisha)	59
Lastele: Jakob on moslem (Aisha)	60

ISA JA TÜTRE SUHTED ISLAMIS

Tõlkinud: Aisha

Allikad: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=496980480379078&set=a.122707904473006.24194.122705147806615&type=1>, <http://islam.ru/en/content/story/fathers-and-daughters>

Kõigist perekonda puudutavatest teemadest, millega moslemite kogukond viimasel ajal rohkem tegelema on hakanud, on isa-tütrel suhe ikka veel jäänud justkui vaeslapse ossa. Seda teemat ei ole väga käsitletud, kohati ei peeta seda olulisekski. See tekitab üleskerkimisel ebameeldivustunnet ja seda eelistatakse lihtsalt ignoreerida. Iga moslem kannab endas ka oma rahva kultuuri ja mentaliteeti ning sellest tulevalt on paljude moslemite peredes isa-tütrel suhted külmad ja kauged. Tütrelid innustatakse rohkem aega veetma koos emade ja teiste naistega; isal nagu polekski tütre kasvatamises mingit rolli.

Väiksena võib tütar olla „issi pisike printsess“, aga mida lähemale puberteedile, seda enam leiab tütar end hüljatuna, kui isa vendadega midagi teeb, kuhugi läheb, olgu kasvõi mošeesse. Sellisel käitumisel on aga äärmiselt negatiivsed tagajärjed, mis puuduta-

vad nii isasid ja tütreid endid kui ka tervet *ummat*. Ometi õpetab islam meile midagi muud.

Psühholoogid rõhutavad, et isa-tütrel suhete tähtsust alaväärtustatakse süstemaatiliselt ja selle alaväärtustamise tulemused annavad endast reeglina märku alles siis, kui on juba kaugelt liiga hilja midagi muuta, sest harjumused ja kultuur on teinud oma töö.

Isa roll tütre elus on äärmiselt tähtis – ta on tütre elu esimene mees, kes õpetab talle, kuidas mehed naistega ringi käima peavad, mida neist arvavad, mis tähtsust neile omistavad jne. Sellel omakorda on väga suur roll tütre eneseväärikuse kujunemisel ja tema käitumisel meestega. Tütar peab oma isa mehe näidiseks ja eeldab, et mehed peavadki nii käituma nagu isa käitub. Kui isa oma tütarit ei väärtusta ega pühenda talle aega, kasvab tütar üles

arusaamas, et see ongi normaalne, et mehed naistest välja ei tee, isekalt vaid oma elule pühenduvad ja naised ei austa. Nii islami seaduse kui ka psühholoogia kohaselt on isa oma tütre hooldaja, kõige kurja eest kaitsja ja eluväärtuste õpetaja. Sellest hoolimata aga mängivad paljud isad oma tütre elus vaid kõrvalise tähtsusega rolli. On levinud valearvamus, et isade ülesanne on vaid leiba teenida, peret majanduslikult toetada; ta on pigem ametlik ülalpidaja kui lähedane õpetaja ja lohutaja. Kas pole laste kasvatamine siis ema töö? Kas ei peaks ema tütrele õpetama, kuidas olla tüdruk, kuidas kasvada naiseks?

Jah, aga ema ei ole tütre ainus vanem; isa on täpselt sama palju vanem ja täpselt sama oluline. Lapse geenides on ühtmoodi nii ema kui ka isa DNA; lapse soontes voolab ühtviisi nii isa kui ka ema veri. Kui isa oma tütarit vaatab, näeb ta tütres osakest endast; tü-

re käitumine peegeldab osaliselt isa enda oma. Kuidas võib isa sellises olukorras arvata, et tal ei ole tütre kasvatamisel muud rolli kui toidupoolise muretsemine?

ISADE TÜÜPILISIMAD VEAD

Ei tegele tütrega pidevalt juba sünnist saati.

Hoia oma tüdrit! Kanna teda süles. Vaheta ta mähkmeid. Sa ei saa öelda, et sul puudub tütre side, kui sa pole kunagi seda luua püüdnudki.

Ei tee midagi, sest kardad, et ei oska.

Ära karda midagi! Sul on ju ometi naistega kogemusi – abikaasa, ema, õde – seega pole sa midagi nii ettevalmistamata, kui võiksid arvata. Lisaks, kust küll need kogemused tütarde kasvatamise alal tulla võiksid, kui sa midagi selles suhtes ette ei võta?

Tõmbud eemale, kui tütar suuremaks saab.

Tüdrukutest kasvavad naised. Nad muutuvad füüsiliselt. See on fakt, ära põgene selle eest. Jah, pubekast tütar võib olla kodus problemaatiline nähtus, kuid selle eitamine või eiramine ei tee asja paremaks, vaid just hullemaks. Keegi ei ole käskinud sul tütreaga tema menstruaaltsüklist rääkida, aga hea isa ei jaluta ilmselgelt valude käes piinlevast tütre külma kõhuga mööda, vaid paitab ta pead, toob talle valuvai-gisti ja klaasi vett. See on vaid üks näide sellest, kuidas isad tihti oma tütarde naiseks saamist eirata üritavad, selle asemel, et oma võimete kohaselt

neid aidata. On palju erinevaid viise, kuidas isad saavad enda ja tütre vahele müüri ehitada, kuid õnneks veeldi rohkem viise, kuidas end tütrele lähendada ja talle igas olukorras toeks olla. Leia neist mõnigi!

Peaaegu ei mingit või üldse ei mingit füüsilist kontakti.

On täiesti naeruväärne väita nagu tütre kallistamine, musitamine või muu positiivne füüsiline kontakt temaga oleks „vale“, „hale“ või „ebamehelik“. Lisaks mõjutab isaga füüsilise kontakti puudumine hiljem väga negatiivselt tütre arengut. Olgu tütar 5- või 15-aastane, isa suhe tütreaga peaks olema piisavalt lähedane, et vajadusel teda kallistusega lohutada või rõõmu jagada.

Vähene või puuduv emotsionaalsel suhtlemine tasandil

„Palun ulata soola,“ ei ole suhtlemine! Anna endast parim, et olla osa oma tütre igapäevasest elust, olgu tegemist kooli, sõprade, tema enesetunde või millega iganes. Selle sideme loomine aitab kaasa tütre kindlustunde ja usalduse kasvamisele. Tütar peab tundma, et saab häda korral sinu poole pöörduda ja sa pakud talle tingimusteta emotsionaalset ja füüsilist tuge.

Puuduv uhkustunne tütre üle.

Tütred vajavad isa tunnustust ja seda, et isa nende üle uhke oleks, sama palju kui pojad. Tütrele ei ole midagi enam meelega järele kui isa, kes näeb temas oma häid omadusi ja on tõesti tema saavutuste üle uhke.

PROHVET (عيسى عليه السلام) – PARIM EESKUJU ISADELE

Suurepäraseima näite isa-tütre suhetest võib leida islamiajaloo. Kas on maailmas enne või hiljem olnud pühendunud isa ja armastavat tüdrit kui meie prohvet Muhammed (صلى الله عليه وسلم) ja tema tütar Fatima Zahra (رضي الله عنها)! Läbi meile edastatud hadiithide teame kõik lugu sellest, kuidas vaevalt 10-aastane Fatima pühkis oma isa seljalt kaameli sisikonda ja sodi, mille öelad Meka juhid olid sinna visanud.

See on lugu tütrest, kes lohutamatu nuttis nähes, kuidas ta isale teetolmu pähe visati ja keda lohutasid vaid isa sõnad: „Ära nuta, mu tütar, sest Jumal ise kaitseb su isa!“

See on lugu Fatimast, oma isa silmaröömust, kelle kohta Prohvet ise (صلى الله عليه وسلم) on öelnud: „Kes on Fatimale meele järele, on Jumalale meele järele ja kes on teda vihastanud, on vihastanud Jumalat. Fatima on osa minust. Kõik, mis on talle meele järele, on meele järele ka mulle ja kõik, mis teda vihastab, vihastab ka mind.“ (Al-Bukhari 3437, Muslim 4483)

See on lugu Fatimast, keda peetakse üheks maailma neljast olulisimast naisest: „Maailma parimaid naisi on neli: Neitsi Maarja, vaarao naine Asya, Usklike Ema Khadija ja Muhammedi (صلى الله عليه وسلم) tütar Fatima.“

See on lugu Fatimast, kelle kohta Aisha (رضي الله عنها) on öelnud: „Ma pole näinud kedagi Jumala loomingust, kes sarnaneks rohkem Jumala Sõnumitoojale (صلى الله عليه وسلم) häälelt, kõnelt ja istumisviisilt kui Fatima (رضي الله عنها). Iga

kord, kui Prohvet (صلى الله عليه وسلم) teda lähenemas nägi, tervitas ta teda, tõusis püsti, suudles teda, võttis tal käest kinni ja pani ta enda kohale istuma.“

See on lugu Fatimast, kes hoolitses oma isakuudu eest, kuni abiellus ja isegi peale abiellumist oli tal kombeks tihti isale süüa tuua. Ühel korral, kui ta isale kaerakaku viis, ütles Prohvet (صلى الله عليه وسلم): „See on esimene asi, mida su isa kolme päeva jooksul söönud on.“

Kogu moslemite umma on sellest unikaalsest isa-tütre suhtest kasu lõikanud. Kui palju õppetunde oleme Prohveti (صلى الله عليه وسلم) eluloost tänu sellele isale ja sellele tütrele saanud! Kui palju teadmisi ja tarkusi on isalt tütrele ja tütrelt ta oma poegadele Hasanile ja Husseini-le (رضي الله عنهم) edasi antud! Kuidas saaksimegi sellist sidet mitte väärtustada?

POST CARD

ADDRESS ONLY

ÜLESKUTSE!

Moslemist isa, kas ei ole sinu ülesanne käia Jumala Sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) jälgedes? Jumal on Koraanis öelnud: „**Tõepoolest, Jumala Sõnumitoojas on suurepärane eeskuju sellele, kes loodab Jumalaga kohtuda, usub Viimsesse Päeva ja meenutab pidevalt Jumalat.**“ (33:21) Kas ei annaks sa endast parima, et sinu tütrest saaks tänapäeva Fatima Zahra? Või eelistad sa siiski teda ignoreerida, ta hüljata, ta vaid „naiste mõjuvõimu alla“ jätta? Kas sa ei mõista, et oma tütart ignoreerides ja endast eemale tõugates hävitad ka tema võimaluse püüda olla Maarja, Asya, Khadija või Fatima sarnane?

Moslemimehed, olge mehed! Olge isad! Olge isad ja aidake kasvatada meie *ummale* suurepärasid naised!

ISA – TÜTRE ESIMENE MEESSUHE

Allikas: Triin Tisleri refereering Toivo Niibergi raamatust „Õnneliku kodu ja pere saladus“.

Öeldakse, et isad ootavad poisse, aga armastavad tütreid. On see nii või mitte? Üks on aga kindel, isal on tütre elus määratu suur osa.

Tütre isaks saamine muudab mehe hellemaks ja kannatlikumaks. Temas toimuvad muutused, mis teda ennastki üllatavad. Nende tugevus ja jõulisus muutub pehmemaks, kuna tütreid tunduvad õrnemad ja hellemad ning toovad mees-tes esile nende õrnad jooned.

Tütreid tuleb armastada ja hellitada, hinnata ja väärtustada, märgata, tunda neist rõõmu ning imetleda. Kui tütreid tunnevad, et nad on kaitstud, võimekad ja suutelised, nende vaateid võetakse arvesse ja neile võimaldatakse arenada oma andeid, siis kasvavad neist sisemiselt tugevad inimesed.

Isa peab õppima väikese tüdruku toime tulema. Kui ta jääb tütreaga kahekesi, õpib isa patsipunumise ja vahel ka näputöö tegemise ära. Ta saab tütre kasvatamisega endalegi üllatuslikult hästi hakkama. Ta hakkab jõudma lähemale naiselikkuse müsteeriumile. Tütre olemine muutub kalliks ja väärtuslikuks, ei mõeldagi enam, et see on minu laps, vaid tütar. Tütre olemusega harjub isa nii ära, et ei tahagi sellele mõelda, et ükskord peab temast loobuma. Säärast meest ei ole veel sündinudki, kes oleks tütre vääriline. Tütart tahetakse igaveseks enda juurde jätta, temasse suhtutakse armastuse ja omanikutundeta.

Isad annavad edasi turvatunnet, nendega koos olles julgetakse rohkem, sest emad kardavad rohkem ja keelavad teatud asju teha. Kui tütrele meeldib isaga ringi käia ja temaga koos olles meestetöid teha,

saab ta eluks kaasa rohkem, kui lihtsalt naiseks olemise.

PUBERTEEDI ALGUS

Uuringud on näidanud, et tüdrukud, kellel on lähedased suhted oma vanematega, kuid eelkõige oma isaga, jõuavad hiljem puberteedini. Miks see nii on? Bioloogiline seletus võiks olla, et need neid, kellel pole kodus isa, puutuvad märksa enam kokku täiskasvanud meestega – ema meessõprade, peikadega ning oma kasuisa(de)ga. Selline kokkupuude sugulaseks mitteolevate meeste feromoonidega kiirendab aga neidude füsioloogilist arengut. Samas tütarlapsed, kes elavad täisväärtusliku pereelu ühes oma isadega, jõuavad teismeliseikka hiljem, kuna seesama kokkupuude oma isa meesferomoonidega lülitab sisse loodusliku insestist hoidumise mehhanismi, mis aeglustab noorte tütarlas-

te füüsilist arengut. Tüdrukud, kes elavad oma isadega, kuid nende omavahelised suhted on äärmiselt halvad ja ei puutu isa feromoonidega läheduse puudumise tõttu nii palju kokku, jõuavad samuti varem puberteedini.

„Kui isa kohtleb tüdruki austusväärset inimest ja daami, ei ole tüdrukul minu arvates vaja nii kiiresti suureks kasvada ja meessuhteid väljaspool kodu otsima minna,“ selgitas Niiberg.

ESIMENE MEESSUHE

Isa-tütre suhe on iga naise esimene kogemus mehe-naise suhtest ja seetõttu on sel tohutu mõju, alates minapildi kujundamisest ning lõpetades sellega, mida meestelt ja maailmalt üldse oodata. Viis, kuidas isa suhtleb tütre, ema ja teiste naistega tüdruku elus, on just see, mida tütar tulevikus meestelt ootab. Isalt õpib ta pöörduma meeste poole, kes teda hindavad ning võrdsest kohtlevad, või nende poole, kes on ohtlikud; mida tuleks oodata mehelt lapsevanemana; naisedki võivad olla enesekindlad, olemata seejuures agressiivsed.

Tähtis teema isa ja tütre suhtes on vanemate abielu kvaliteet, sest just sealt õpib tütar, kuidas käituda suhtes. Kui vastastikune kohtlemine on hea, oodatakse seda ka hilisemas elus teistelt. Kui isa on türrann, peetakse kõiki mehi oma põhiolimuselt halvaks. Kui isa on alkohoolik või vägivaldne, peetakse mehi sedasorti ini-

mesteks, kellele on lubatud enesekontrolli kaotada ning haiget teha. Alateadlik loogika on: „Kui isa kohtleb mind hästi, olen ma indiviidina väärtuslik. Kui isa mind eemale tõrjub või kritiseerib, pole ma ise piisavalt hea.“

Isa, kes kohtleb oma naist järjekindlalt lahkesti, tunnustab tema naiselikkust ja peab teda kui partnerit kalliks, rajab oma laste emotsionaalsele stabiilsusele tugeva vundamendi.

USALDUSJASUHTLEMINE

Isalt õpib tütar, kuidas mehi usaldada ja nendega vabalt suhelda. Osavõtlike isade tütre on enesekindlamad, iseseisvamad ja edukamad nii koolis kui ka tulevases karjääris. Isa näitab suunda ema lähedusest eemale. Ta sümboliseerib iseseisvust ja teistest eristumist ning on lapse jaoks sild kindluse ja tundmatuse vahel.

Isa ja tütre suhtes on oluline koht ausate läbirääkimiste pidamisel ning asjakohaste kompromisside tegemisel. Kui isad praktiseerivad absoluutset kontrolli ja jäikade reeglite järgimist, õpivad nende tütre kiiresti mässama. Kui isa on liigkriitiline ja võimukas, kujuneb meessoost naisterahva suurim vaenlane. Kui isa on õiglane ja kuulab tütre arvamust, kujuneb temast kindlasti enesekindel naine, kes suudab oma arvamusele kindlaks jääda.

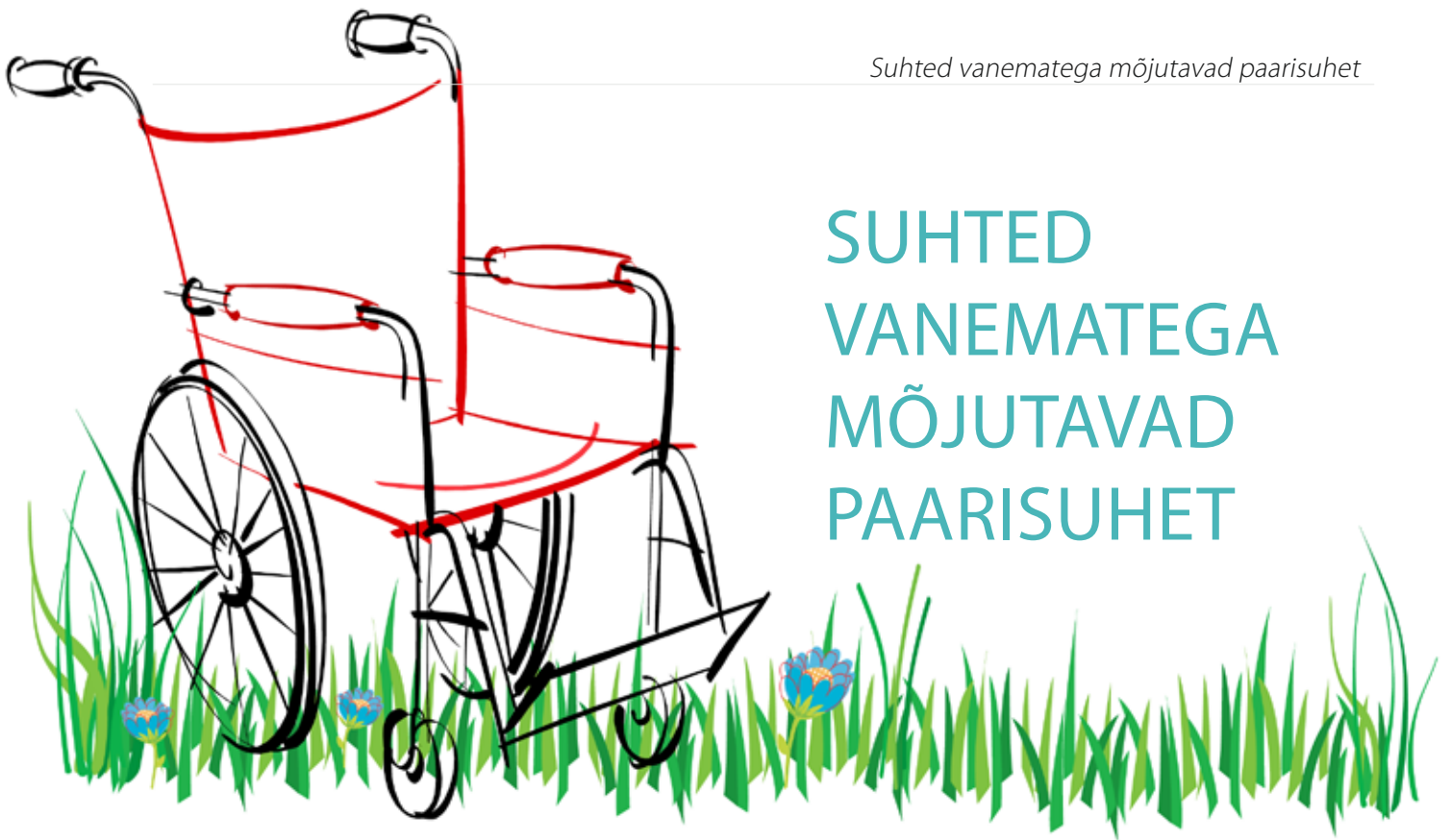
Kui tütre õpivad oma isaga suhtlema ning tunnevad, et nende arvamus on samuti oluline, kogevad nad kindlustunnet enese suhtes ning see

omakorda võimaldab neil enda eest adekvaatselt ja vaoshoitult seista. See erineb oluliselt agressiivsest reaktsioonist, mis tekib, kui on loodud meeleheitlik või võitluslik õhkkond. On väga oluline, et isad oma tütre ära kuulavad, isegi kui nad täiesti nõus pole. Need, kes on kogunud, et neid ära kuulatakse, on altimad teiste arvamusega arvestama.

ISA TUNNEB MEHI

Isa tunneb mehi ning mäletab, millised mõtted temal endal selles vanuses peas mölksid. Just sellepärast valvab isa kiivalt, kellega ta tütar väljas käib. Isa on tütre esimene mees ja tekitab temas ka tuleviku selle, et ta hakkab oma meessõpru isaga võrdlema. Paljudele tüdrukutele on isa suur eeskuju. See hakkab mõju avaldama hiljem, kui tütar jõuab mehelemineku ikka. Tütar hakkab otsima meest, kes on tema isa sarnane.

Näide, kuidas üks isa õpetas, kuidas peaks mees naisega käituma: „Isa kutsus kohtama oma tütre. Ta pani ennast korralikult riidesse ja lahkus kodust, et võiks hiljem läbi astuda ja tütre auto peale võtta. Viis ta kenasse restorani, hoidis talle tooli ja algatas õhtusöögil vestluse tütre huvide kohta. Pärast õhtusööki läksid tütre valikul midagi lõbusat tegema. Kohtamise lõpus võttis isa aega, et seletada tütrele, et nii, nagu tema oli täna tüdruki kohtunud, peaks seda tegema ka poiss, kes temast tõeliselt hoolib ja lugu peab.“

SUHTED VANEMATEGA MÕJUTAVAD PAARISUHET

Autor: Tiina Siimets

Ilmunud: [Pere ja Kodu, 13. aprill 2004](#)

Kes meist poleks vahel kogenud: läbisaamine kaasaga on vilets, lapsed pahurad või ülekäte. Mõnikord klaarib asja väike arupidamine. Mõnikord juhtub aga, et kodused suhted ei laabu juba pikemat aega ning selgeks ei saa, miks.

Pereterapeut Kiira Järv ütleb oma kogemuste põhjal koolitustel ja tööl, et täiskasvanud saavad eluga paremini hakkama, kui neil on oma vanematega vastastikku toetavad ja arvestavad suhted. Sellises peres on ka lastel mõnus elada.

Aga elu pole alati ideaalne.

Mari ja Jüri lugu: ebastabiilne suhe

Pealtnäha oleks kõik justkui korras: Mari ja Jüri perel on hea elujärg, mõlemal vanemal kaks kõrgharidust ning kahe peale kolm last. Psühholoogi poole pöördus Mari oma 12-aastase tütre käitumisprobleemidega: koolitüdimus, ei kuuletu vanematele, enesetapukatse. Lisaks selgus, et tütrele on emaga konfliktised suhted – tütre olemine ja käitumine lihtsalt ärritavad ema.

Mari ja Jüri vesteldes selgus, et neil oli raske periood, mil nad mõlemad ühtaegu õppisid ja töötasid. Kuna Maril polnud oma va-

nematega lähedasi suhteid ning üksteist ei aidatud, ei saanud kellelegi ka toetuda. Jüri ema on surnud, isa uuesti abiellunud ning Jüri meelest oli kohatu isegi mõte isa uueltperele abi paluda.

Seetõttu olid Jüri ja Mari juba pikemat aega kurnatud, tüdinud ja närvilised. Omavahel tülitseti tihti, lastega oli palju pahandusi.

Kommentaar: Kauged suhted päritoluperega teevad paarisuhte ebastabiilseks.

Miks katkevad täiskasvanud laste suhted oma vanematega?

Suhted võivad katkeda mitmel põhjusel. Vahel lahkuvad suureks sirgunud lapsed kodus valitseva alkoholismi ja vaesuse tõttu, mõnikord on vanemad liiga ranged või hoolimatud.

Lahkutakse küll vanemate juurest, kuid oma juurtest eemalduda ei saa. Jääb igatsus... ema-isa tunnustuse ja armastuse järele. Et vanematega leppida, on vaja ületada ka raskeid tundeid: viha ja pettumust ema ja isa vastu.

Uus pere on ebastabiilne

Tavaliselt lahkuvad noored kiiresti sellisest kodus, et alustada iseseisvat elu mehe ja naisena.

Kooselu alustades oodatakse alateadlikult, et vanematelt saamata jäänud soojuse ja armastuse teeb tasa partner. Headel aegadel see nii ongi. Kuid kriisis saavad nad toetuda vaid teineteisele ning siis võib jaks kergesti lõppeda – pereelu muutub ebastabiilseks.

Tavaliselt saab ebastabiilses peres varakult otsa ka laste lapsepõlv. Sageli peavad vanemad õed-vennad hoolitsema nooremate eest, mis on neile suur koorem. Sellise pere lapsed on murelikud ega tunne end turvaliselt, sest ema-isa vahel on ohtralt pingeid. Raske on meele järgi olla vanematele, kel on iseenda ja oma suhtega nii palju tegemist ning kes on depressioonis või õnnetud.

Pigem vajavad niisugused vanemad ise lastelt tuge. Ja laps toetabki – sageli rohkem, kui talle eakohane on või ta jaksab.

Mida teha?

Psühholoogi juures selgus Mari jutust, et mida aeg edasi, seda enam märkab ta tütre välimuses ja käitumises sarnasust enda emaga. Emaga, kes kooliealise Mari oma alkoholismiprobleemide tõttu hülgas ning hiljem temaga manipuleerivalt käitus. Ning kelle vastu naine siiani viha tundis.

Ehk teisisõnu – Mari tunded tütre vastu olid ajendatud ta enda emast. Kui naine sai psühhodraama grupis välja elada viha oma ema vastu, hakkasid tasapisi laabuma ka suhted tütreaga.

Psühholoog aitas Maril taastada suhted vanematega. Naise enda sõnul olid vanemad hoolimatud ja vältisid neid. Psühholoogi vastuvõtule saabusid aga sõbralikud inimesed, kes muretsesid väga katkenud suhete pärast tütre perega. Oli ju ema vahepealne alkoholilembus tekitanud suhetesse emotsionaalse barjääri, mis siiani ületamata. Psühholoogi juures oli võimalik neist valusatest mälestustest rääkida, üksteisest paremini aru saada ning taastada igatsetud lähedus.

Jaani ja Age lugu: konfliktne suhe

Vaadakem, kuidas saavad oma peresuhtetega hakkama Jaan ja Age. Naine on kahe väikse lap-

sega kodus ja mees töötab tasuval kohal – kõik paistab olevat korras, aga miski nende elus siiski ei klapi. Nad on teineteisest eemaldunud, sageli ärritunud ja rahulolematud.

Selgus, et Jaan tuleb sageli hilja töölt ja tegeleb siis võimalikult palju lastega. Kui lapsed magama pandud, on ka endal juba uneaeg käes.

Reede õhtuti pakib pere asjad autosse ning sõidab maale Age vanemate juurde. Naine tunneb nende järele suurt igatsust, sest ema-isa on toredad ja sõbralikud inimesed. Pealegi pole tal praeguses elukohas kuigivõrd tuttavaid. Kodukohas on sõbrannad, pealegi oodatakse lapse-lapsi külla.

Aga Jaan? Talle on Age vanematekodu võõras koht, kus ta tunneb end üksildasena. Tal pole seal suurt midagi teha, samal ajal kui Age on hõivatud ema ja sõbrannadega ning lapsed on vanavanemate hoole all. Ja nii igal nädalavahetusel.

Kommentaar: Kui suhe päritoluperega on liiga lähedane, on paarisuhe konfliktne.

Eesti peredes näeb sageli ka olukorda, kus ühel abikaasal on vanematega väga tihe side, teisel on see aga katkenud. Näiteks elatakse ühe poole vanemate juures ning kogu elu määravad jõuliselt nende väärtused.

Enamasti ei mõelda, kuidas võiks selline kooselu mõjutada mehe ja naise omavahelisi suhteid. Pealegi – see pool, kes elab oma kodus, tunneb end ju hästi. Samal ajal võib teisel olla väga raske sobituda neisse suhetesse, isegi tubadesse, kus parasjagu elatakse. Ema ja isa vahel tekivad pinged, mis hakkavad mõjutama ka lapsi.

Mida teha?

Psühholoogi küsimuse peale, millal siis naine ja mees kahekesi on, selgus, et seda aega eriti polegi. „Kas siis peaks?” oli Age hämmeldunud. „Meil on ju minu vanemate pool nii tore.”

Päris uus tundus paarile mõte ka sellest, et aeg-ajalt on vaja olla vaid kahekesi, või siis neljakesi – vanemad oma lastega. Õnneks taipas Age kähku, et Jaan tunneb end tema lapsepõlvekodus üksildasena. Ja et kui nad nii jätkavad, eemalduvad nad teineteisest veelgi.

Ka Jaan ei osanud suhete jahenemise põhjust näha liiga tihedas suhtlemises Age vanematega. Pigem hindas Jaan plusse: lastel on maal hea, seal on värske õhk ja lehmapiim.

Ilmselt paneme meie, eestlased, sageli rohkem rõhku söögile kui hingele. Kui aga lapselt hiljem küsida, mis oli talle tähtis, vaevalt et sööki mainitakse. Pärast arupidamist leidsid Jaan ja Age mitmeid võimalusi, kuidas edaspidi vaba aega veeta. Võib viia lapsed vanavanemate juurde ja jääda ise linna. Või jääda kõik neljakesi linna ning käia näiteks lõbustuspargis.

Ka üritasid nad nädala sees rohkem kahekesi olla ja palkasid õhtuste käikude ajaks lapsehoidja. Pärast seda olid mõlemad eluga tunduvalt rahulolevamad. Aga kuidas on siis, kui kõik on hästi?

Harmoniline suhe: kõike parasjagu

Uurides nende inimeste elu, kes raskustes hästi toime tulevad, selgub enamasti, et neil on hooliv side eelmise põlvkonnaga. Harmonilises ja tasakaalus peres elavad noored koos lastega omaette, on eluväärtused selgeks mõelnud

ning järgivad neid. Vanavanemad ei sekku ülemäära noorte ellu, kuid on sellega kursis. Ei tüüdata üksteist sagedaste külaskäikude, nõuanete, söögikompsu või kartulikoormaga, küll aga ollakse abiks, kui vaja ja võimalik. Ja tunnustatakse üksteise vajadusi, eriti vajadust privaatsuse järele.

Mida saan ise teha?

Hoian sidet oma vanematega, kuid elan ka oma elu. Ei lase vanematel liialt isiklikesse asjadesse sekkuda ega ka vastupidi. Kui vaja, aitan neid majanduslikult või emotsionaalselt.

Lahendan tülid ja arusaamatused oma vanemate, õdede ja vendadega.

Otsin eelmiste põlvkondadega lepitust ja andestan.

Vaatan aeg-ajalt lapsepõlvest kaasa saadud arusaamad, hoiakud ja suhtlemismustrid üle.

Räägin abikaasale sellest, mis on mulle tähtis ja kuidas ma end meie suhtes tunnen. Küsin ka abikaasalt, kuidas tema end tunneb ning mis on talle tähtis. Teeme koos oma suhtes muudatusi, nii et meil mõlemal oleks hea.

Kui meil on hea, on suure tõenäosusega hea ka meie lastel.

AGA MEIE OMA ELU?

„Meie pere kooselu vanematega sai alguse juhuse tahtel,“ meenutab Mai 12 aastat ühe katuse all elamist.

„Olin just kõrgkooli lõpetamas ja ootas in last. Kohe pärast sünnitust jäin südamelihase põletikku ning sattusin neljaks kuuks haiglasse. Nii ei jäänud mehel muud üle, kui kolida koos imikuga väikelinna, kus mu tippjuhtidest vanemad elasid suures korteris.

Muidugi olin neile lõpmata tänulik. Ka pärast haiglast pääsemist oli jaksu vähevõitu ning kuna mees leidis samas linnas töö, oli asi otsustatud. Elasime koos kolm aastat, kuni saime korteri samasse majja. Vanemate mõjuväljas olime aga endiselt. Nad astusid iga päev läbi, aitasid lapsi hoida, töid süüa.

Mu vanemad olid aktiivsed suhtlejad. Nemad otsustasid, kuhu nädalavahetuseks minna ja kellega läbi käia. Mis sai meil olla nende huvitava ja mitmekülgse tutvuskonna vastu. Mu meeski vaatas vanematele alt üles – tema peres selliseid huvisid polnud.

Kuid lisaks harivale ajaviitele olid meil ka kindlad tavad, näiteks sõitsime nädalavahetuseks vanemate tallu põllutöid tegema. Me ei mõelnud hetkekski, kui peenelt oli kõik korraldatud: üheks laupäevaks oli tellitud traktor, et saaks kartuleid panna, teisel jälle olid talgud. Ja kui sa proovisid kõrvale viilida või olid sul teised plaanid, kuulsid süüdistusi.

Aga vanematega ei saanud vaid tööd tehtud. Nendega koos käisime ka sugulastel külas ja reisisime, sest neil oli auto, meil mitte. See ei lasknud meie elul rutiinseks muutuda, kuid mehega kahekesi olemise aega ka ei jäänud. Ma isegi pelgasin sisimas seda – millest me räägiksime.

Nii möödusid esimesed kümme aastat märkamata, kuni üks 80aastane peresõber soovitas: noored, hakake ometi oma elu elama! See tuli kui välg selgest taevast. Hiljem, kui oleme mehega seda aega meenutanud, väitis ta, et hakkas juba õige varsti tajuma, kuidas temaga manipuleeritakse. Kui ta näiteks ei saa-

nud ühisüritusest osa võtta, öeldi midagi sandisti. Samas tundis ta end justkui tänuvõlglasena – minu vanemad olid meid kõvasti aidanud. Selgus ka, et mu isa oli kasutanud minu teadmata mu sõprade teeneid ja see vihastas mind tõsiselt.

Siis juhtus, et jäin raskelt kopsupõletikku. Ootamatult paiskasid vanemad mehele näkku, et mina olevat haige seepärast, et meil polevat õiget armastust. Seda ma teadsin, et neile mu abielu ei meeldinud, aga mulle ei tulnud nad seda ütleva.

Õnnetuseks juhtusid vanemate ja mehe vahelist sõnavahetust kuulma ka lapsed. Neile oli tõeline löök, kuidas muidu nii sõbralik vanaisa süüdistab nende head isa. Pojal langes õppeedukus vaat et päevapealt.

Edasi polnud pikka mõtlemist – leidsime, et ainus mõistlik samm on tagasi Tallinna kolida.

Huvitav on see, et kui me vanematest eemaldusime, sattus samasse rolli mu vend. Kuid temal on veel keerulisem: isa tahab, et vend võtaks üle talupidamise, temal on aga oma töö ja pere, mille kõrvalt suurt aega ei jää.

Olen mõelnud, miks ma varem midagi ette ei võtnud. Ehk seepärast, et lapsena kasvatas mind põhiliselt vanaema, kuna tippjuhtidest vanemad olid tööga väga hõivatud. Kui ma viimaks vanemate juurde sain, püüdsin alateadlikult olla hea laps.”

TÜDRUKUS KASVAMINE

Happy Father's Day
Created by www.wallcoo.com | May 2008

Allikas: Jaotusmaterjal Rapla koolitusseminaril LAS MA OLEN LAPS
Saara Kinnunen pereterapeut, Fk, Vtk <http://ellu.ee/tydrukuskasvamine.php>

Sooline sotsialiseerumine on protsess, mille jooksul laps kujundab endast arusaama „olen tüdruk” või „olen poiss”. Laps teeb varakult järeldusi, kuidas ühiskond suhtub erinevatesse sugupooltesse. Ta püüab selgusele jõuda, kas selles ühiskonnas on hea olla tüdruk, kellest kasvab naine, või poiss, kellest kunagi saab mees. Ta õpib vähehaaval, mida oodatakse tüdrukult ja mida poisilt. Soorolliootused on erinevates kultuurides suu- resti erinevad.

Kas mind tunnustatakse?

Üks lapse soolise identiteedi alustest on kogemus sellest, et teda tunnustatakse. Õnneks on poisid ja tüdrukud tänapäeval peredes võrdselt tere- tulnud. Enam ei vajata ameti

või nime edasikandjaks tingi- mata poega.

Tüdrukul on kõik võimalu- sed kogeda, et teda tunnusta- takse tüdrukuna ja temast tuntakse rõõmu just selle su- gupoole esindajana, kes ta on. Tüdrukul lastakse olla tüdruk ja ta riietatakse tüdrukus.

Lapse soo ja isiksuse oma- duste mittetunnustamine nä- rib lapse minapilti ja rasken- dab tema soolise identiteedi kujunemist. Lapsel võib olla tugev tunne, et ümbritsevate tunnustuse võitmiseks peaks ta olema teistsugune. Teistsu- guseks muutumiseks ei ole tal aga veel vahendeid ja seetõttu

tunneb ta end oma sugupoole halva esindajana.

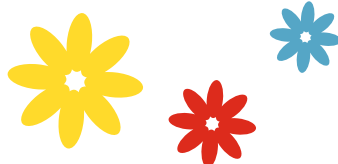
Suhtumine tüdrukutesse ja poistesse

Tüdruk- ja poissbeebidesse suhtutakse erinevalt.

Ühe uurimuse käigus näida- ti emadele pooleaastast imi- kut. Emad olid enne seda rää- kinud, et nad kohtlevad ja hoiavad tüdruk- ja poissbeebi- sid ühtemoodi. Nende arvates ei ole sellealistel poistel ja tüdrukutel vahet.

Pooltele emadest öeldi, et imik on poiss. Tal olid seljas si- nised riided. Teisele poolele rühmast teatati, et imik on tüdruk ja beebil olid seljas tüdruku riided.

Emad kohtlesid last erine- valt, vastavalt sellele, kellena

neile last esitleti. Tüdruku ümber askeldati rohkem, talle vastati lapsekeeli ja räägiti õrnemalt.

Poisi kohtlemine oli sirgjoonelisem, temaga räägiti kõvema häälega ja teda koheldi suuremana, kui ta oli.

Emad suhtlevad oma väikeste tütardega rohkem kui poegadega. Tüdrukuid koheldakse lahkemalt ja pehmemalt kui poisse.

Poistesse suhtutakse jälle lugupidavamalt. Tüdrukute tegemistesse sekkutakse rohkem, poiste toimetamisi küll jälgitakse, aga poisi oma rütmile, iseseisvusele ja vabadusele antakse rohkem ruumi. Kui jälgiti kolmeaastasi tüdrukuid ja poisse, märgati, et tüdrukud saavad oma vanematelt viis korda rohkem füüsilisi kontakte kui poisid. Kui uuriti laste psühhiaatriakliinikute 7-aastaste patsientide soolist jaotumist, märgati, et poisse on nende hulgas viis korda rohkem kui tüdrukuid. Samasugune sooline jaotus on ka eriõpetuses.

Kas tüdrukute ja poiste erinev kohtlemine võiks mõjutada poiste arengusuunda? Vaevalt on poistel olemas mingi häirimisgeen, mis teeb nad vähem sotsiaalseks kui tüdrukud.

Oma sugupoolega samastumine

Mõlemal vanemal oma ülesanne

Tüdrukus või poisiks kasvamisel vajab laps mõlemat va-

nemat. Isal on suhtumises tüdresse ja poega erinevad ülesanded kui emal. Kumbki ei saa teist asendada.

Soolise identiteedi kujunemisel samastub laps oma samast soost vanemaga. Vastassoost vanema laps vajab eeskujule selleks, et selgeks saada oma soo väärtused. Suhe oma vastassoost vanemaga on lapse esimene suhe teisest soost isikuga. Lapsel on kõik võimalused saada esimese kogemusest vastassooga suhtlemisel turvaline ja armastav inimsuhe oma vanemaga.

Oma sooga samastumine

Kolme-neljaaastasena hakkab laps samastuma omasoolise vanemaga. Mängudes võetakse oma sugu esindav roll. Enne seda on laps samastunud selle vanemaga, kes on teda rohkem hoidnud. Emal on tüdrukule mudeliks, milline naine on ja kuidas ta erinevates olukordades käitub. See, kuidas emal isasse suhtub, on tüdrukule mudeliks naise suhtumisest mehesse. Emal va-

hendab tüdrukule pildi naise elust.

Selle alusel otsustab tüdruk, kas ta tahab naiseks ja emaks saada.

Hoolitsev ema

Vanema kiindumissuhe samasoolise lapsesse on aluseks sellele, et laps tahab oma vanemaga samastuda. Tüdrukule on omane tunda kiindumust ema vastu, kes teda lapsepõlves on hoidnud. Ettekujutustes samastub ema tüdregaga ja seda juba bioloogilisest sarnasusest lähtudes. Tüdrukute identiteet rajanebki suurele sarnasusele oma emaga.

Vastassugupoole vanema tähtsus

Vastassugupoole vanemal loob lapsele eeldused tunda end ka täiskasvanuna vastassugupoolega suheldes hästi. Laps vajab palju hoidmist, armastust, tähelepanu ja kiindumust vastassoost vanemalt. Lapsele antav soe ja hell kiin-

dumus valmistab last ette selleks, et ta suudab ka täiskasvanuna luua terve suhte vastassoo esindajaga.

Tüdruk vajab isa lugupidamist

Tüdruku arusaamist endast tüdruku ja naisena mõjutab isa suhtumine temasse. Üldiselt peavad isad oma mänguealistest tüdrukutest väga lugu. Isad on nende üle uhked ja kutsuvad neid printsessi-

tu ei ole märganud, põeb hiljem ebakindlust oma naiselikuse suhtes. Mõnedele tüdrukutest saab isa puuduv heakskiit lapsepõlves saatuslikuks noorusaastatel. Nad on oma armastatute suhtes ebakindlad. Kuna nad ei ole suutnud vallutada oma elu esimese mehe tähelepanu, on neil raske usaldada oma veetlusvõimet ja uskuda, et mõni poiss võiks olla temast huvitatud.

hedus tundusid nii head olevat. Neid ei saanud ma lapsepõlves isa poolt hüljatud naine nooruse kogemustest.

Isa tähelepanu

Olin kohal, kui viieaastane Raija valmistus järgmisel päeval kohtuma perekonnast eraldi elava isaga. Raija vahetas peegli ees riideid ja mõtles, mida selga panna. „Kas see on päris normaalne?” küsis tüdruku ema. „Lga kord, kui tüdruk teab isa kohtavat, näeb ta kurja vaeva, kaaludes, millised riided isale meeldiksid”. Rahunetasin ema sellega, et tüdruk teeb õigesti. Talle on tähtis kuulda, et ta meeldib isale ja isale meeldivad tema riided. Sellest järeldeb tüdruk, et isa hindab teda. Raija isa ütleski sageli, et tüdrukul on ilus jakk ja küll isal on kena tütar. Eraldi-elav isagi võib tüdarta aidata oma seksuaalidentiteedi tugevdamisel.

deks ja ingliteks. Nad väljendavad oma kiindumust ja vaivumust oma tütarde suhtes. Nad loevad ja mängivad oma tütardega. Nii kindlustab isa oma olemusega tütre kasvamist tüdrukus ja naiseks. Tüdruk tunneb end isa silmis hinnatuna, lugupeetuna ja tunnustatuna. Tal tekib usaldus iseenda vastu naisena: kuna olen isa meelest OK, olen seda kindlasti ka teiste meeste arvates.

Tüdruk, kes mängueas ei ole olnud oma isale tähtis, kes on isa meelest valest soost või keda isa oma kiirustamise tõt-

Kui siis tuleb keegi, kes ütleb end tüdrukust hoolivat, on ta kohe valmis selle poisiga kaasa minema, hirmus, et keegi teine ei või küll temast hoolida. Seksi sooviv poiss saab kerge saagi. Tüdruk märkab, et ta kõlbab küll. Ta peab endale sageli tõestama, et ta kõlbab paljudele teistelegi. „Nad vähemalt ütlesid mulle, et armastavad mind”, seletas viieteistkümnepäevase veoautojuhtidega rändurielu elanud tüdruk sotsiaaltöötajale. „Ega ma murdeas mõelnudki sellele, kas juhuslikud sugulised suhted on õiged. Teise inimese puudutus ja lä-

Nelja-aastasest east ülespoole kuni murdeea väljakujunemiseni vajab tüdruk oma isa tunnustuskogemust. Isa tõestab seda, olles huvitatud tütreiga seotud asjadest, harrastustest, kaastest, koolist või tulevikuplaanidest. Isa ja tütre ühised tegevused harjutavad tüdrukut loomuliku suhtlemisega teisest soost oleva isikuga.

Ilma oma isa või emata elavad lapsed, ainuhooldajate lapsed

Abielulahutus ei tähenda vanemluse lõppemist. Kui laps lahutusest hoolimata säilitab

suhted mõlema vanemaga, on tema seksuaalidentiteedi areng kindlustatud. Kui kontakt katkeb, tunneb ta end hüljatuna. Lapse arusaam oma väärtusest hakkab murenema, kui ta märkab, et ta ei ole vanemale tähtis.

Mida väiksema lapsega on tegemist, seda rohkem vajab ta ühist aega mujalelava vanemaga, et suhe lapse ja vanema vahel võiks säilida ja tugevne- da. Ühine nädalalõpp igal teisel nädalavahetusel ja mõned

kohtumised nädala sees tun- duvad kindlustavat lapse ja vanema sideme säilimise. Su- het kindlustav moodus on ka igapäevane teatud ajal helis- tamine lapsele ja tema päeva kulu kohta pärimine. Pikad puhkused eriti samasoolise vanemaga teenivad eesmärki lapse samastumiseks oma su- gupoolega. Kui laps püsib pi- devas kontaktis mõlema vane- maga, saab ta loomulikult teel ainst oma seksuaalidentitee- di tugevnenemiseks.

pidevust. Partneri vahetumine on lapsele alati uueks hülja- tukssaamise kogemuseks. Enesekaitseks ei julge ta enam kellessegi kiinduda. Mõnikord võib laps tõrjuvalt või vihka- valt suhtuda oma vanema partnerisse, nii et selle lähene- miskatsed ei annaks tulemusi.

Üksikemade tütre

Üksikemade tütre jäävad sageli naistena endas eba- kindlaiks. See võib peegeldu- da tüdruku oma abielu sek- suaalelus. Ta ei suuda uskuda oma veetlusvõimesse ega soovitud olemisse. Tulemu- seks võivad olla probleemid, millest kummalgi abielupoolel on raske aru saada, kui nad ei teadvusta probleemide lapse- põlvest pärit olemise tausta. Emal ei ole kerge suruda isa vajav tütar meessugulase või -tuttava tähelepanu alla. Siiski peab kasvav tüdruk kogema, et ta on kellegi vastassoost isi- ku meelest tunnustatud ja ilus või et ta ellu tuleks huvitavaid asju. Emal võiks mõnikord öel- da mõnele lähisugulasele või lapse sõbra isale, et ta oleks tütre eest tänulik, kui mees mõnikord märkaks tüdruku ja ütleks midagi meeldivat või võtaks ta kaasa, kui läheb oma tütrega ujuma või jalgratta- matkale. Meessoost õpetajal või harrastusjuhil oleks hea tunda tüdruku olukorda, et tervel moel ta kasvamist toe- tada. Kui emal on uus, kindel partner, kes tunnustab tüdru- ku ja pöörab talle tähelepanu,

Riskid

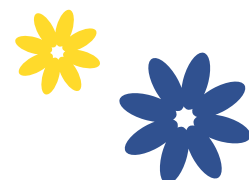
Anu Savola uuris oma väitekirjas (2001) 32 aasta jooksul üle 11 000 ainuhooldajaperedes kasvanud last. Uurimuses märgati mõningasi märkimisväärseid erinevusi kahe hooldajaga võrd- lusrühma lastega. Ainuhooldajaperes kasvanud meeste hulgas oli enesetapusermade arv suurem. See annab tunnistust mõne- de poiste isiksuse haprusest ja kehvast võimest sõlmida eluk- andvaid inimsuhteid, kui puudub tugev kontakt oma isaga. Naistel on veidi enam aborte ja raseduseda seotud haiglasviibi- misi. See võib näidata mõningast ükskõiksust oma naiseksole- mise vastu.

Suurim osa uuritutest elab täiskasvanuna hästi. Sama järe- dus on tehtud mitmetes varasemateski uurimustes. Vanemate lahutuse tõttu elus halvasti toime tulevatel inimestel on sageli ühisjooneks kriisi jõudnud suhe lahkunud vanemaga või vane- ma täielik puudumine. Avalikkuses on püütud ettevaatlikult rääkida ainuhooldajaperede laste probleemidest, kuna ei ole tahetud suurendada taaka, mis ehk niigi raskendab üksi lastega elavate vanemate elu. Siiski võib laste elukeskkonna riskide teadvustamine aidata tugivõrkude loomisel ja lapse isiklike va- jaduste märkamisel, mis takistaks lapse või noore eemalejää- mist.

Korvavad inimsuhted

Kui laps ühel või teisel põh- jusel ei saa olla kontaktis ära- oleva vanemaga, võivad tei- sed jätkuvad inimsuhted olla korvavateks inimsuheteks sek- suaalidentiteedi kujunemisel.

Eriti väärtuslikud on siin lähe- dased sugulased. Nad esinda- vad järjepidevust, mida laps oma arenemiseks vajab. Isa või ema vahetuvad nais- või meestuttavad selleks ei kõlba, sest tõelise inimsuhte tekkimine nõuab aega ja järje-

korvab see paljuski oma isa puudumist.

Üksikisade tütre

Ilma emata elanud tüdrukud räägivad, et neil on südames alati olnud ema suurune auk. Nad on pidanud elama ilma ema emotsionaalse kiindumuseta ja sülesoojuseta. Naise mudeleid ja samastumisobjekte on ta oma lähikonnast leidnud hoidjate, õpetajate, harrastusjuhtide, lähedastest naissugulaste hulgast. Isa võib-olla ei julge anda tüdrukule emotsionaalset kiindumust, kuna ta kardab, et lähedane suhe isa ja tütre vahel tekitab kahtlusi sobimatu seksuaalse läheduse suhtes. Tüdrukud ei julge alati kiinduda isa võimalikku uude abikaasasse. Neil võib olla alateadlik tunne, et nad petavad oma ema, kui kiinduvad teise naisesse.

Mõnikord arenevad isadega kasvanud tüdrukud poislikeks võib-olla seetõttu, et paremini isale sobida. Nad peavad varakult naise rolli peres üle võtma. Seetõttu kasvavad nad suutjateks ja hakkamasajateks. Tüdruku maskuliinne tugevus võib aga raskendada aja tulles kiindumist partnerisse. Ema kaotanud tüdrukud tunduvad olevat üliesindatud

murdeas äärmustesse minevates riskirühmades. End halvasti tundval ja rängalt mässaval teismelisel tüdrukul võib küll ema olla, aga ta on olnud eemal tüdrukule tähtsatel lapsepõlveaastatel. Ema on võinud õppimise või töö tõttu elada teises kohas või vanemate lahutuse tõttu lastest eraldi ja võib-olla uue partneriga. Ema ei olnud kohal siis,

kui tüdrukul teda vaja oleks olnud. Mobiilikontakt ei korva lähedaloleva ema vajadust. Hiljem elab tüdruk oma halva tunde välja riskikäitumises. Kui ema nüüd tuleks tüdruku ellu, protesteeriks tüdruk oma käitumisega tugevalt ema vastu. Lapsed tunduvad isa kaotamist kergemini taluma kui ema kaotamist.

Tüdrukud ja poisid

Esimeses ja teises klassis on ühiselu väikeses rühmas, võimlemistunnis ja hoovimängudes probleemideta. Lapsele ei ole takistuseks mängukaaslaste sugu, kui teised sellest probleemi ei tee. Kolmandas klassis hakatakse selgelt vastassugupoolt diskrimineerima. Tüdrukud põlastavad

poisse ja poisid halvustavad plikasid. Enamasti kasvavad tüdrukud poistest kiiremini, mis on endid tugevateks pidavatele poistele hämmeldusttekitav. Tüdrukud on jälle ebakindlad kiire pikkuse kasvu ja kohmetu, muutunud välimuse pärast.

Endast arusaamine hämarub hetkeks. Et oma hämmeldust varjata, pilkavad nad poisse. Selles eas oleks tark tegu, kui tüdrukuid ja poisse ei sunnitaks paaridesse ükskõik millise tegevuse korral. Lapsele tuleb mõneks aastaks kasvurahu anda oma valitud rühmas. See on lapse arenguetapist lugupidamine. Möödunud aastate tüdrukute-

Tüdrukute kasvatamine koolis

Algkooliealise arengus saavad tähtsaks suhted omasooliste kaaslastega. Mängueas ei valitud sõpru soo järgi, vaid mängus osalemine sellega, kes oli käepärast.

ja poistekoolid olid laste huvide teenistuses, kuigi samas jäädi ilma võimalusest jälgida ja olla iga päev kontaktis vastassugupoolega.

Samasooliste sõbrakampades otsib laps kinnitust oma soolisele identiteedile. Kambas võib enda peale kindlam olla. Rühmaliikmete käitumisest otsitakse ka eeskju oma käitumisele.

Võimalused sõpruseks

Kui lapse sooline identiteet võib rahulikult tugevneda sõpruses samasooliste vahel, astub ta omal ajal murdeikka tugevamana ja oma soost teadlikumana. Vanemate ülesanne on toetada lapse sõprussuhteid ja luua võimalusi nende hoidmiseks. Kodu võiks olla avatud koht, kuhu lapse sõbrad võivad tulla ja kus olla. Mõnikord võiksid nad tulla kaasa pere matkadele, suvilasse, randa või marjametsa.

Oma sõber

„Kas sa homme oled ka minuga?“ - nii võivad tüdrukud sõbra juba eelmisel öhtul „kinni panna“. Tüdrukud igatsevad endale üht head sõpra. Lapsed on nutnud palju pettumuspisaraid, kui nad ei leia seda parimat sõpra või kui sõber

maha jätab. Kirjavahetus võib asendada sõpra, kui lähikonnas ei ole sobivat head sõpra. Tüdruku võib ettevaatlikult juhtida sõprussuhtesse mitme tüdrukuga. Siis ei koormata ühtainsat südamesõprust liigselt üle.

Inimsuhteoskuste kool

Algkoolieas õpitakse sõpra otsima. Vähehaaval märkab laps, millise kaaslasega ta kõige paremini toime tuleb. Laps õpib sõprussuhteis samasoolistega inimsuhteoskusi, mida tal edaspidises elus pidevalt vaja läheb. Sõprussuhtes õpitakse rääkimist ja kuulamist, usaldamist ja pettumist, vihastamist ja leppimist, koostegemist ja ühist planeerimist, teise märkamist ja abistamist. Siin õpitakse usaldama ja usalduse vääriline olema, lahendama eriarvamusi, solvamisi ja solvumisi. Neis õpitakse üle saama ka karmidest pettumustest, andeks paluma ja andeks andma. Kõik see on hindamatu, õpitud kapital järgmisse, heteroerootilisse etappi siirdumiseks. Kui sügavaid ja häid sõprussuhteid on lapsel neil aastail olnud, sellest sõltub, milline suhe ootab teda uue suhtlemispartneriga.

DAWA TURUNDUS

Autor: Tahira

29. novembrist 1. detsembrini toimus Riias kolmepäevane *dawa* (kutse islamisse) turunduse koolitus, kus õpetati, et ka islami õpetamine peab olema süsteemne nagu äriplaani teostamine. Jagan siinkohal kokkuvõtet koolitusel kuuldust.

Koolitus oli jagatud tsükliteks:

1. Strateegiline planeerimine vabatahtlikus ja juhitöös;
2. Heategevusliku turunduse treening;
3. Eriloeng – Edu saladus *dawa* töös.

Alustades oma turundusplaani elluviimist pea alati meeles järgmist: alusta lihtsamast ja liigu sealt järjest keerukamate ülesannete suunas.

Strateegiline mõtlemine eeldab olukorra laiemat nägemist ja etteplaneerimist. Mõtles, kus sa seisad nüüd, kuhu tahad jõuda 10 aasta pärast ja mõtle läbi, kuidas seda teha.

VISIOON

Strateegilise mõtlemise tulemuseks on VISIOON, mille põhjal koostame ülesanded, mis viivad meid eeldatava käegakatsutava tulemuseni. Visiooni elluviimisel on alati meie kasutada ressursid ja võimalused, neid on vaja õppida parimal viisil integreerima ja koordineerima. Vajalik on paika panna prioriteedid ja vajadused, kontrollida oma tegevust ja hajutada riske.

Suur osa inimesi püüab leida probleemile kohest lahendust, mis võib küll parandada hetkeolukorda, kuid pikemas perspektiivis ei muuda see aga midagi. Paigalseis tähendab enamasti tagasiminekut.

Soovitud mudeli planeerimine.

Mudelit planeerides liigita see väikesteks plaanideks. Sea endale eesmärk, mille saavutamiseks planeeri kuus aastat. Nüüd kujutle mõttes, mis on see käegakatsutav tulemus, milleni kuue aasta pärast jõuda. Milliseid tegevusi on vaja planeerida igaks aastaks, et seda tulemust saavutada. Pea meeles: VISIOON VAJAB TEGEVUST, ET MUUDATUSI ELLU VIIA. Leia endale algatajad, kes aitavad sinu selgelt kirjapandud visiooni ellu viia, olles positiivsed ja sihikindlad. VISIOON OLGU TÄPNE JA LÜHIKE.

SWOT

S	- strength -	tugevus, jõupunkt
W	- weakness -	nõrkus
O	- opportunities -	võimalused
T	- threats -	ohud

Kui jagada need neli tähte organisatsiooni sisesteks ja välisteks mõjuriteks, siis organisatsioonisisesteks mõjuriteks on organisatsiooni tugevused ja nõrkused. Välisteks mõjuriteks on võimalused ja ohud.

SWOT on vajalik selleks, et viia läbi hetkeolukorra uuring. Esiteks vaata üle jõuväljad ehk tu-

gevused, alles seejärel organisatsiooni nõrkused. Kui siin on kõik selge, liigume sinna, kus on võimalik leida võimalusi oma tulemuste saavutamiseks ja mõelda, millised ohud võivad ette tulla.

Kogu visiooni aluseks on positiivne mõtlemine ja väga täpselt määratletud kavatsus. Enne on vaja seada sihid tulevikku, innustuda oma mõttest ja visioonist, uskuda endasse, et ma saavutan selle, millesse usun. Alles siis hinnata hetkeolukorda kõigi selles peituvate vigade, probleemide ja nõrkustega. Tulemust ei tule, kui selle saavutamisse ei usuta. Ise peab endale sisendama, et ma saan sellega hakkama ja Allah annab kõik vajaliku selleks.

Näiteid:

S - inimjõud (konsensus 50% ja rohkem näitab, millal on tegemist tugevusega).

W - inimestel pole tegutsemiseks tahet (pole aega, võimalusi) ja vaieldakse liigselt omavahel.

T - Ohud on välised mõjurid, mille eest me ise vastust ei kanna - näiteks muudetakse seadust, algab sõda, finantssüsteem kukub kokku, terrorikrünnak, teine organisatsioon teeb vastutööd).

O - Prohvet Muhammad (SAW) suutis 23 aastaga viia islami kogu Araabia poolsaare rahvasteni. Kui Mekas elu väga raskeks muutus, otsis ta võimalusi lahkumiseks. Kui Mediina elanikud selle võimaluse lõpuks välja käisid, siis oli see Prohveti positiivse meeletatuse ja mõtlemise tagajärg. Ja tulemuseks oli jõudmine Mediinasse ja seal keskuse sisseseadmine. Mekas polnud muslimitel ühtegi oma mošeed, Mediinasse rajati aga lühikese ajaga koguni kaks mošeed. Alguses ei olnud väljaspool Mediinat palju muslimeid. Ja need, kes muslimiteks olid hakanud, langesid tagasi kufrisse. Kahe aasta-ga oli aga muslimite aktiivse tegutsemise tulemusena jõutud selleni, et usk levis kogu Araabia poolsaarel, moodustades väga tugevaid kogukondi.

STRATEEGILINE PLAAN

VISIOON

» SWOT

1. tugevus (tugevda, tee paremaks);
2. nõrkus (valmistu, ja lahenda probleem);
3. ohud (muuda oht oma võimaluseks, võta seda kui eelist, ole teadlik ohust enne kui see sind tabab);
4. võimalused (kasuta ära oma jõupunktina, püüa seda enda omaks teha, võta seda kui eelist).

Näited:

1. Ameerika Ühendriikides muutus *zakaati* kogumine 2001. aastal pärast 11. septembri sündmusi keeruliseks. Kui enne oli olnud 4 viisi rahakogumiseks, siis 2001 aastal langesid kolm neist ära. Strateegilise planeerimise ja hetkeolukorra ärakasutamise kaudu avati kolme äralangennud rahakogumisviisi asemele 8 uut.

2. New Jerseys vallandati üks naine töölt, kuna ta kandis hidžaabi. Strateegilise tegevuse tulemusena tekkis debatt ühiskonnaga, kompanii direktoritele peeti loenguid islami kohta jm, mille käigus nõuti naise ennistamist tööle ja suuremat palka. Ja kõige lõpuks läks see naine tööle Valgesse Majja.

» STRATEEGILINE SIHTMÄRK

SWOT analüüs aitab muuta halva heaks. Kuidas? Kui me kirjutame välja kõik, mis puudutab SWOT analüüsi nelja kasti. Teeme vajadusel näiteks ajurünnaku, et leida võimalike lahenduskäikude seast efektiivseim. Siis suudame näha oma olukorda ja leida konkreetseid lahendusi olukorra muutmiseks enda kasuks. Saame olla heade ideedide loojad ja elluviijad.

Et minimeerida ohte ja kasutada ära kõik võimalused, kaasa valitsusasutused, kes sinu valdkonnaga tegelevad ja loo nendega head suhted. Tee vajadusel lobitööd. Ole positiivne.

Mõttele, kust leida finantse - küsida on võimalik igasugustelt organisatsioonidelt, nt õppetegevusele orienteeritud organisatsioonidelt, naistele ja laste organisatsioonidelt.

Ohtude puhul mõtle, kus on rünnaku juured. Tegutse kohe, enne kui pole hilja ja oht sinu vastu pöördub.

» GAP ANALÜÜS

Seejärel on vaja teha GAP analüüs. Mõelda, kas planeeritud tegevused on võimalik tööle saada etteantud aja jooksul. Oluline on vaadata, et ei oleks vaja liigselt pingutada. Ole oma tegevuses tasakaalustatud ja eesmärgile orienteeritud, ole efektiivne.

S	- specific (too välja peensused, eduka sihtmärgi iseloomujooned)
M	- measurable (möödetav)
A	- agreed upon (konsensus)
R	- realistic (realistlik)
T	- timed (ajaliselt piiritletud)

KUIDAS KIRJUTADA LAHTI EESMÄRKI?

S - Too välja väga täpsed üksikasjad, need olgu äärmiselt praktilist laadi.

M - Mõõda nende tegevuste läbiviimiseks kuluv aeg ja raha, mida on vaja investeerida nendesse tegevustesse.

A - Olgu ainult üks eesmärk. Oluline on ise uskuda sellesse, mida teed. Ei ole võimalik ennast lõhki kiskuda, et tegeleda mitme eesmärgiga (target).

Näiteks otsustati Ameerikas asutada teater 7-14 aastastele lastele, kus õpetada seda, kuidas olla aus inimene. See on nüüdseks väga edukas teater.

Koosta realistlik plaan väljakutsega. Pane paika ajaline järgnevus. Ole 100 % aus kõiges, mida kirja paned. Arvutused tuleb teha kuni

peensusteni. Kui unustada kasvõi üks summa, tekib sellest hiljem palju probleeme, kui raha ei jätku.

Näiteks: 3 *halal* kaupluse ja 7 *halal* restorani avamiseks kuue aasta jooksul on vaja luua sidemed Toidu- ja terviseametiga ja selleks kulub 500 000 eurot.

R - Koosta konkreetne plaan:

Näiteks on kavatsus luua kuue aasta jooksul kõiki läti moslemikogukondi (8) ühendav katusorganisatsioon. Selle tarvis:

T - määratakse ajalised piirid, mille raames kõik organisatsioonid ühendatakse. 2014 aastal tehakse ettevalmistusi ja võetakse konkakti nende organisatsioonide esindajatega.

2015 ühineb 1 organisatsioon

2016 ühineb 1 organisatsioon

2017 ühineb 1 organisatsioon

2018 ühineb 1 organisatsioon

2019 ühineb 2 organisatsiooni

2020 ühineb 2 organisatsiooni

Oma plaane tehes ja ellu viies planeeri, kirjuta üles, otsi abi ja rakenda töösse.

Strateegiline eesmärk olgu kirja panna, kuidas kõike teha.

LÜHIKE VAHEKOKKUVÕTE

Strateegilise plaani koostamisel kirjuta iga oma samm aasta-aastalt, kuu-kuult üksikasjalikult üles - kes ja kui palju teeb, mis see maksma läheb. Vajadusel on vaja pöörduda abi küsimiseks riiklike institutsioonide, erinevate organisatsioonide, huvigruppide, meedia ja sotsiaalmeedia poole.

Näiteks selleks, et korraldada *hajj* programm aastas 158 inimese jaoks - kui palju selleks kulub. 4 *ummrah* programmi jaoks algajatele, mis koosnevad 136 loengust, mille tulemusena saaks 2577 tudengit diplomid - kui palju selleks kulub.

Iga aasta lõpus vaata möödunud aasta plaan üle ja tee vajadusel korrigeeringud oma plaani. Arvesta tekkinud ohtudega, kui vaja, koosta uus plaan. Mõista tegevust planeerides oma piire. Ära tee rohkem, kui see, milleks sa just võimeline oled. Teosta korruga vaid ühte plaani, ole orienteeritud ühele sihtmärgile. Kui selleks on nt töö uute muslimitega, neile raamatute jagamise ja õpetamisega, siis keskendu vaid sellele.

DAWA TÖÖ STRATEEGILINE JUHTIMINE EHK KUIDAS EESMÄRKE ELLU VIIA:

I visioon

II SWOT

III ajaline plaan

IV detailne plaan

V sihtmärk (target)

eelarve / arv / sihtmärk / aasta

VI sihtmärgi väärtused (leia printsiipaalne omadus - mõõde 500 inimese jaoks, 3 uue mõõde avamine sinna, kus on kõige rohkem muslimeid kogukonnas).

» MISSIOON

Missioon olgu olla eristuv teiste samas valdkonnas tegutsevate organisatsioonide või projektide seas. Leia oma nišš. Vasta küsimustele: Mida me pakume? Kellele oleme orienteeritud? Kuidas me neist eristume?

» HEATEGEVUSETURUNDUS (Marketing charity)

Tehnikad rahastamise organiseerimiseks

Mõttele annetajate vajadustele ja leia moodused nende vajaduste rahuldamiseks. Mõttele, kes tahaks rahastada näiteks teleprogrammi. Millised on annetaja vajadused, kes tahab annetada teleprogrammi käivitamiseks. Kuidas teda hoida, et ta sooviks rahastada ka järgmisel aastal. Paku talle rahuldust sellest, et ta annab, kuna sa teed head tööd ja suudad näidata, kui oluline see on. Tegutse nii, et sinu annetajad

püsiksid rahulolevad sellega, mis on sinu unistused ja tegemised.

1. Avasta vajadused

Tee turu-uuringud, et leida kitsaskohad sinu unistuse elluviimiseks

Planeeri tegevused, et vajadusi rahuldada.

Kogu kokku andmed. Näiteks, kui on plaan luua lasteaed 120 lapsele, mõtle, kui palju on lapsi, kes tuleksid sinu lasteaeda. Milline peaks see lasteaed olema? Kui palju teenivad sinu lasteaeda tulla soovivate laste vanemad? Kui palju nad on valmis maksma? Kui kaugele jääb lasteaed nende kodudest? Millised on laste kodude kultuurilised olud? Kogu ka informatsiooni kohalike organisatsioonide kohta, mis on sinu lasteaediga sarnased.

2. Turuanalüüs

Turuanalüüsiga tuleb tegeleda igal aastal - vaadelda selle maastaape, muutuseid, konkurentsi, annetajate muutuvaid vajadusi ja kriteeriume, milliseid reklaamikanaleid saab projekti tutvustamiseks kasutada.

80% turundusest on turul tuoimuva olukorra hindamine ja muutuste tähelepanemine. Ka on vaja teha juhtumi-analüüsi.

Kasulik on küsida nõu selle valdkonna spetsialistidelt ja edukatelt inimestelt sellel alal, ja see informatsioon tuleb ka üles kirjutada. Saa edukaks! Uskudes selsse, mida teed, on enamiku edukate inimeste moto.

3. Pane paika eesmärgid

Kohalda oma uute ideede ellurakendamiseks vana projekt, koosta meedia strateegia ja määratle annetajate reaktsioon, avalda info oma uue projekti kohta. Info esitamine olgu hästi disainitud ja sinu projekti parimal kujul esindav. Kui projekt on hästi disainitud, tulevad annetajad sinu juurde ja nad ei küsi mingeid pabereid lugeda. Koosta ajakava. Kui sa ei suuda leida kedagi, kes tahaks annetada, siis tuleb tegeleda sellega, et muuta potentsiaalsete annetajate mõtteviisi, on vaja saada inimesed koostööd tegema.

Eesmärgid on kas kvantitatiivsed või kvalitatiivsed. Mõtles, kes on annetajad, et suudaksid suurendada müüki 2-30%. Muuda projekti disain kenamaks, puhtamaks, selgemaks. Ole oma tegevuses alati korrektne ja täpne. Küsi alati abi Allahilt. Ole innukas. Näide - üks naine kogus oma isa äri jaoks töö juures raha. Tal oli selle jaoks laual väike kogumiskarbik. Annetaja küsis, milleks see on. Naine vastas, et isa soovib asutada oma väikest halal kauplust. Annetajale meeldis see idee ja ta tegi annetuse.

4. Määratle turg ja kliendid

Sa pead teadma oma klientide vanust (laps, teismeline, täiskasvanu), sotsiaalset tausta, religiooni, emotsionaalset tüüpi, sissetulekut, elukohta, tööd, sugu. Seda nimetatakse projekti teeninduseks. Seda on kaasajal väga lihtne teha kasutades Google, Facebooki või Yahoo vahendeid. Vastused saad minutitega.

5. Turunduse mix

Tegevused, et hoida sidet annetajatega ja veenda neid annetama projekti jaoks raha.

Promotion - tutvustus, reklaamimine

Place - koht

Price - hind

Product (project) - toode (projekt)

Politics - poliitika

Public opinion - avalik arvamus

Projekti reklaam - tutvustamine

Mõtles, milline on projekti heategev eesmärk.

Kuidas seda teha eristuvaks teistest samasugustest selles piirkonnas.

Selleks kogu kokku andmed, määratle informatsiooni suunised, tee ajurünnak, otsi alternatiive, määratle idee.

Kindlasti kasuta lühikest ja arusaadavat sloganit, mis püüaks tähelepanu ja oleks selgelt arusaadav.

Turundusplaani elemendid:

1. Korralda rahakogumise üritusi.
2. Korralda VIP pidusid.
3. Täida oma kohustused ettevõtete ja valitsusasutuste ees.
4. Tee kokkuvõtteid tehtust, mida saadad oma annetajatele.
5. Avalda meedias kuulutusi.
6. Pane info sotsiaalmeedias üles.
7. Tee kuulutustööd kogu aeg ja igal pool.

Kuidas määratleda projekti finantseerimiseks vajalik hind?

Lahterda projekt sektoritesse ja planeeri nende sektorite elluviimiseks kuluv hind. Näiteks mõõde laiendamine, raha vaipade ostmiseks, köögi laiendamiseks, raamatukogu uuendamiseks, mängunurga rajamiseks. Arvuta see välja. Püsi nendes raamides, mis kirja said pandud. Ära tee midagi enamat.

Kui järgmine muudatus on ellu viidud, näita seda, mis on tehtud, oma annetajatele. Hoida nendega sidet.

Koht

Mõtles läbi, kus sinu projekt tööle hakkab. Kus elavad muslimid, kellele sinu projekt on orienteeritud? Vali koht, kus neid kõige rohkem elab või kui inimesed elavad laialipillutatult, siis nende kõigi alade keskel. Koht olgu valitud nii, et see sobiks kõigile muslimitele. Tee selle koha kohta palve.

Promotsioon ehk oma projektist avalikult rääkimine ja kirjutamine

- Kasuta suhtlemisvahendeid, mis on sinu kasutuses - kingitused, heategevuslikud laadad, kupongid, võistlused, mängud.

- Räägi projektist meedias, et hoida häid suhteid avalikkusega.

- Ole pidevalt inimeste pilgu all - kingi pliiatseid, kalendreid jms, mida nad saavad oma

lauale panna, nii oled iga päev nende vaateväljas.

- Loo rahastamisfond, kus tegutsevad inimesed, kes tegelevad otseselt raha leidmisega projekti tarbeks. Neil olgu kasutada õiged vahendid ja informatsioon, et mõjutada anneta- jaid ja nendele ka infot vahendada.

- Tee otsest turundust (inimeselt inimesele) - hoia häid suhteid linnapea, poliitikute ja TV juhtidega, kui sul need on. Sa võid selle isegi oma sihiks seada.

- Avalda voldikuid, brošüüre.

- Kasuta e-turunduse võimalusi.

Ära karda teha vigu. *Dawa* töö muutub see- läbi ainult paremaks. Kui teed vea, analüüsi seda ja paranda viga. Püüa samu vigu mitte korrata.

» TURUNDUSE AJASTAMINE

Kui oled kokku kogunud vajalikud andmed, ettevalmistanud idee, pannud paika ajakava meediaga suhtlemiseks ja jälgimissüsteemi, siis on aeg kokku panna eelarve ja koos sellega ka täpne ajakava, millal milliseid tegevusi plaanid läbi viia ja millised on eeldatavad tulemu- sed. Otsi rahaliselt sobivaimaid variante.

Turundusega seotud probleemid

Valitud sihtgrupi määratlemata jätmine, suur konkurents turul, kuulujutud, vead voldikute ja brošüüride trükkimises, kindlaid annetajate gruppe mitte arvestavad vahendid, liigne am- bitsioonikus, valesti ajastatud projekt, liiga vähe raha, vähesel määral läbi mõeldud pro- jekt, liiga palju disainielemente.

Kui planeerid projekti reklaamida, siis mõtle, milleks annetaja raha annab. Kas ta teeb seda

Allahi nimel, enese reklaamimiseks, oma firma või araabia keele reklaamimiseks või kuna tal olnud isiklik kogemus antud teemaga seoses. Võta teadmiseks, et mehi motiveerib loogiline informatsiooni esitus ja naised otsustavad roh- kem emotsioonidele põhinedes. Mõtle läbi, kuidas sa projekti reklaamid - kiirus, hind, kvali- teet turundustöös. Kui projekt on tehtud, siis anna kiiresti tagasisidet koostades tehtust ra- port. See olgu tehtud siiralt nii enda kui Jumala ees ja kvaliteetselt.

Turunduse strateegia

Strateegia on rada, mis viib tulemuseni. Ai- tab jõuda sihtgrupini, purustada barjäärid sinu projekti ja annetajate vahel.

Reklaami strateegia

Vali sobiv reklaamivorm (ajakirjanduses, bus- si tagaküljel, internetilehel) - kui reklaamida ajakirjanduses ja meedias, on väga oluline õige ajastus, reklaami kordamise sagedus, must-val- ge või värvitrüki kasutamine, reklaami loomin- guline esitamine, sihtgrupile orienteeritus, geograafilisi eripärasid arvestav, sugu ja vanust arvestav.

Reklaami tekst olgu otseselt kliendile suuna- tud, nii et inimesed mõistaks, mida sa teed. See olgu lühike, lihtsas ja arusaadavas keeles sõ- nastatud, võib kasutada ka sihtgrupi kõne- pruugis olevaid väljendeid, annetajate ambit- sioonidele ja soovidele tähelepanu pöörav.

Reklaamis on hea kasutada ka illustreerivat materjali projekti kohta.

Reklaami lõppu pane oma kontonumber ja kindlasti ütle: aitäh!

ISLAMIUUDISED

MARKS & SPENCERI MOSLEMITEST MÜÜJAD EI PEA SEALIHA JA ALKOHOLI MÜÜMA (23.12.2013)

<http://www.postimees.ee/2640446/marks-spenceri-moslemitest-muujad-ei-pea-sealiha-ja-alkoholi-muuma>

Briti kauplusteketi Marks & Spencer moslemitest müüjad said õiguse mitte müüa sealiha ega alkoholi.

Ketil on umbes 700 kauplust erinevates riikides, kuid vaid Suurbritannia kauplustes töötavad moslemid said selle õiguse, edastab The Telegraph.

«Meie eesmärgiks on enne-

tada diskrimineerimist. Püüame arvestada oma töötajate päritolu, etnilisuse ja religiooniga,» teatas kauplusteketi esindaja.

Kliendid, keda moslemitest töötajad ei teenindanud, olid hämmeldunud. Moslemitest müüjad vabandasid klientide ees, et nad ei saa sealiha ega alkoholi müüa ning palusid

oodata, kuni nad kutsuvad teise töötaja.

Sellise teenindamise vastaste sõnul võib see kauplusteketile nii klientide arvus kui majanduslikus mõttes tagasilöögi anda.

Islami usk keelab sealiha söömise ja alkoholi joomise.

13 RIIGIS VÕIB JUMALA EITAMINE TUUA KAASA SURMANUHTLUSE (13.12.2013)

<http://www.elu24.ee/2630224/13-riigis-voib-jumala-eitamine-tuua-kaasa-surmanuhtluse>

Ateismi seisukohast ei ole jumalat olemas. Ateismi väljainäitamine võib olla eluohtlik mitmes Aafrika ja lähis-Ida riigis.

Sellel nädalal avaldas ÜRO raporti ateismi ja jumalasalga-

mise mõjudest riikides, kirjutab AFP.

Raporti koostamisse oli kaasatud International Humanist and Ethical Union (IHEU).

«See raport näitab, et suures osas riikides ei austata ateiste ja teisitimõtlejaid hoolimata sellest, et nad on allkirjasta-

nud ÜRO inimõiguste lepingu, mille kohaselt kõikidesse tuleb suhtuda võrdselt,» sõnas IHEU esindaja Sonja Eggerickx.

Raporti kohaselt on maailmas 13 riiki, kus jumala või riigi ametliku usu eitamine võib eluohtlik olla ning isegi surmanuhtlusega lõppeda.

Ateistile võidakse surma-

nuhtlus määrata Afganistanis, Iraanis, Malaisias, Maldividel, Mauritaanias, Nigeerias, Pakistanis, Kataris, Somaalias, Saudi-Araabias, Sudaanis, Jeemenis ja Araabia Ühendemiraalides.

Nende riikide ühiseks jooneks on, et need kõik on islamiiriigid.

Raportis tõstetakse esile

veel, et demokraatlikuks peetavates lääneriikides tuleb ette kodanike õiguste rikkumist, kui tegemist on ateistidega. Neis riikides võib jumala pilkamise eest saada vanglakaristuse.

Raportis mainitakse eraldi Indiat, kus politsei ei uuri meelega ateistide surmi, kuna

need isikud on riigi silmis kuritegelikud.

Kõige paremad väljavaated ateistidele on USA-s. Samuti on usukäsitus üsna vaba Lõuna-Ameerika riikides Brasiilias ja Uruguays. Neile lisati veel ka Jamaica.

Uuringus vaadeldi ateistide olukorda 192 ÜRO liikmesriigis.

PRANTSUSMAA BURKAKEELD JÕUAB EUROOPA INIMÕIGUSKOHTU ETTE (25.11.2013)

<http://www.postimees.ee/2609260/prantsusmaa-burkakeeld-jouab-euroopa-inimoiguskohtu-ette>

Euroopa inimõiguskohtu ette jõuab kolmapäeval 23-aastase Prantsuse naise kaebus, et Prantsusmaa kehtestatud loorikeeld rikub tema õigusi.

2010. aastal Prantsusmaal vastu võetud seadus keelab kogu nägu katvate riietuse-emetega, nagu burka ja niqabi, kandmise avalikes kohtades ning reegli vastu eksijaid ootab kuni 150 € rahaträhv. Prantsuse valitsuse sõnul on keeld vajalik nii riigi ilmalike tavade kaitsmiseks kui turvalisuskaalutlustel.

Keeld tekitab aga pingeid Prantsusmaa moslemikogukondade seas. Prantsusmaal elab hinnanguliselt neli miljonit moslemit, mis on Lääne-Euroopa kõrgeim vastav näitaja.

Pinged on mitmetel juhtudel kasvanud vägivaldseteks kokkupõrgeteks. Sel suvel puhkesid näiteks Pariisi äärelinnas

Trappes'is rahutused pärast seda, kui üks mees arreteeriti väidetavalt selle eest, et ründas politseinikku, kes peatas näo katmise tõttu ta naise.

Euroopa inimõiguskohtu poole pöördunud naist teatakse ainult tema initsiaalide SAS järgi. Kaebuses kirjutab naine, et pühendunud moslemina kannab ta oma usule ja isiklike veendumustele kohaselt burkat ja niqabi. Prantsusmaa seadused rikuvad naise sõnul tema usuvabadust, väljendusvabadust ja kogunemisvabadust ning on diskrimineerivad. Samas kinnitab ta ka, et ükski pereliige teda end katma ei sunni.

Samuti kinnitab naine, et on nõus oma näokatte vajadusel turvalisuskaalutlustel eemaldama, ent tahab siiski õigust seda soovi korral kanda. Eesmärgiks ei ole teiste inimeste häirimine, vaid iseendaga rahus elamine, sõnas ta aval-

duses.

Naine ei ilmu ise kohtusse, teda esindab Birminghamis tegutsev Suurbritannia advokaadibüroo, mis on spetsialiseerunud inimõigustele ja immigratsioonile. Naise advokaat Sanjeev Sharma rääkis uudisteagentuurile AFP, et kõigepealt soovitakse kohtus saada tunnistust sellele, et Prantsusmaa seadus on diskrimineeriv.

Prantsusmaa advokaadid leiavad, et kohus peaks kaebuse tagasi lükkama, viidates asjaolule, et kaks taolist juhtumit on juba sedasi lõppenud. Sealjuures kasutati sama advokaadibürood ning sarnaseid argumente.

Prantsusmaa kinnitab, et näokatmisekeelu eesmärk on muuhulgas avaliku turvalisuse tagamine ning, et kogu nägu

katvad loorid diskrimineerivad naisi.

Loorikeelu kehtestas Prantsusmaa eelmise presidendi Nicolas Sarkozy paremtsentriline valitsus ning praegune Francois Hollande sotsialistide valitsus toetab seda täielikult.

Pärast Trappes'i rahutusi tea-

tas siseminister Manuel Valls, et seaduse eesmärk on keelata praktikad, millel pole midagi ühist Prantsusmaa traditsioonide ja väärtustega.

Belgia ning mõned Šveitsi osad on käinud Prantsusmaa jälgedes ning kehtestanud samuti kogu nägu katvad

riietusesemed. Sarnast keeldu kaaluvad ka Itaalia ja Holland.

Pärast kohtuotsust, mis nõudis mosleminaistelt kohustus tunnistusi andes näokatte eemaldamist, nõudsid sarnase seaduse kehtestamist ka mitmed Suurbritannia poliitikud.

SAUDI NAISTELE TERENDAB LOOTUSKIIR (27.11.2013)

<http://www.postimees.ee/2611362/saudi-naistele-terendab-lootuskiir>

Saudi Araabia võimud väevad taas naiste autojuhtimiskeeldu, teatasid selle vastu võitlevad aktivistid viitega siseministrile.

Aktivistide Aziza al-Yusefi ja Hala al-Dosari sõnul lubas nendega kohtunud prints Mohammed bin Nayef arutelult head tulemust. Yusefi sõnul toimus kohtumine ministri kabinetis, aga siiski videosilla vahendusel, sest päris silmast silma rääkimine läinuks vastuollu konservatiivses moslemikuningriigis kehtivate reeglitega.

Saudi Araabias on valitava parlamendi asemel määratud delegaatidega suuranõukogu. Neil on õigus anda valitsusele

soovitusi, kuid lõpliku otsuse langetajaks on kuningas. «Me eeldame, et tuleb kuninglik dekreet, mis annab meile selle õiguse,» ütles Yusaf.

Möödunud kuul esitles kolm suura hiljuti määratud 30 naisliikmest soovitusi, mille kohaselt tuleks naistele autojuhtimisõigus anda. Valdavalt meessoost liikmetega 150-pealine assamblee lükkas need soovitused aga tagasi.

Prints Mohammed ütles aktivistidele, et kuningriigis valitseb šariaat. Dosari kinnitusele rääkisid nemad aga tal, et naiste autojuhtimisõigus ei riku šariaati ja äärmuslaste arvamus ei tohiks olla mõõdu-

puuks.

Möödunud kuul toimus Saudi Araabias protestipäev, millel osalenud avaldasid meelt autot juhtides. Vähemalt 16 protestil osalenud naist pidas politsei kinni, trahvis ja sundis koos nende meessoost «hool-dajaga» töötama, et nad järgivad kuningriigi seadusi.

Lisaks autojuhtimiskeelule piirab Saudi Araabia naisi veel terve rida reegleid. Näiteks vajavad nad meessoost «hool-daja» luba pea kõigis eluvaldkondades ning on kohustatud end avalikes kohtades pealaest jalatallani katma.

Minu lugu

„Mis mõttes? Mis moslem? Ei taha neid kalsupeadest terroriste siia!” öeldi mulle, kui julgesin lähimaid sõpru oma mõtetest ja viimastest seiklustest informeerida. Olen kasvanud peres, kus suguvõsa üks pool on ateistlik ja teine kristlik, seega islam tuli me perre iseenesest üllatusena.

Islam tekitas minus huvi juba 7.-8. klassis. Mäletan hästi, kuidas ajaloo tunnis sai õpitud Araabiat ja loomulikult puutusime seetõttu kokku ka islamiga. Õpetaja rääkis pikalt mingil kindlal teemal, aga mina vajusin mõttesse ja jõllitasin õpikus olevat pilti Koraanist. *Huvitav, et keegi kuskil seal kaugel saab realselt nendest kaartest ja joontest aru, mis siin pildil on... Ja tagurpidi lausa! Mis siin üldse kirjas on?* Sellised olid minu mõtted, kui esimest korda pilti Koraanist silmitsesin. Sealt sai alguse mu huvi araabia keele ja kultuuri vastu. Tähestiku suutsin küll ära õppida, aga kirjutada neid ei mõistnud ja edasi liikuda samuti mitte.

rohkem armusin islamisse kui eluviisi.

Sõbrad ja vanemad reageerisid minu huvile aga alguses vastupidi, kui mina tundnud olin. Esimesena öeldi otsekohe üks suur rasvane El ja keelati absoluutselt kõik islamiga seonduv kodus ära. Eks kõik konverdid läbivad alguses ühe suure seikluse, Jumal testib meid kõiki. Tänu Jumalale jõudsin aga siiski õigele teele, mida soovin ka kõigile teile. Salam!

Sel aastal tutvusin aga internetiavarustes ühe meessoost moslemiga, kellega samal esimesel päeval veel Jumala eksistentsi üle vaieldud sai ja kelle eluviisiga ma tahes-tahtmata kokku puutusin. Käis ta ju ometi 5 korda päevas palvetamas ja veetis mõned päevad üldse mošees. Nii ma sain pikkamisi terve suve jooksul islami suhtes tasapisi targemaks ja endal tekkis ka suurem huvi, sest nagu eespool mainitud, sai kogu huvi alguse just Koraanist. Lõpuks ei osanud mu küsimustele vastanud jordaanlane mind vajaliku võõrkeele oskuse puudulikkuse tõttu enam aidata ja andis mulle tõuke Eestis olevate moslemitega tutvust teha ja mošeed külastada.

Olin olnud noorena kristlane, kuid see ei tundunud minu jaoks päris õige ja ütlesin sellest lahti, st nimetasin end ateistiks. Jõudsin imelikul kombel enne islamit veel satanismi uurida, kuid see tundus hoopis segane. Tutvudes esialgu islamiga, olin üpriski tõrjuv, sest

see oli midagi uut, millest Eestis palju kuulda ei ole. Aga ajapikku suutsin ma sellesse kiinduda ja mida aega edasi, seda

Kelly

DETSEMBRIMÕTTED

Istun emme-issi elutoas pörandale pandud madratsil ja mõtlen, mida siis seekord teiega jagada. Minu jaoks on praegu puhkuseaeg. Mul on välja kujunenud aastate jooksul traditsioon, et üks puhkus on kevadel, siis augustis (emme sünnipäev) ja siis detsembris – aastalõpul, kui ka emme-issi poole kokku saab tulnud ja niisama aega veedetud. Sellesse aega langevad ka pisiõe ja issi sünnipäev.

Kuna kõik mu sugulased elavad Lõuna-Eestis, siis on emme-issi küllastamise aeg ühtla-

si kõigi teiste sugulaste nägemise aeg – vaja üle vaadata nõod (kes veel Eestis) ning tädid-onu.

Eile õhtul siis saigi käidud ühe tädi pool, kelle mees on alati mingit

arvamust avaldamas. Tegemist on sellise „minu arvamus või vale arvamus“ tüüpi tegelasega ja me alati suudame temaga vaidlema hakata ning noh, tõde tunnistades, tavaliselt ei saa ta mulle siiski vastu, kuna ma olen tuntud kui „tüdruk, kes nimetab asju õigete nimedega ja jääb oma arvamusele kindlaks“. See ei tähenda, et oleksin samuti „minu arvamus-vale arvamus“ tüüpi, aga kui mul on mingis asjas kindel seisukoht, siis tavaliselt, kui mulle just väga tugevalt vastupidist ära ei tõestata, jään selle juurde.

Ühe sõnaga eile siis hakkas tädimehele silma, et miks ma ei taha klaasikest vahuveini ja veelgi enam – mis mõttes ma ei joo temaga koos viina. Olgu siinkohal mainitud, et paljud inimesed, kes muidu viina ei joo, muutuvad pärast klaasikest vahuveini teiseks inimeseks ja too joob viina ka. Mina siiski pole kunagi selline olnud ja viina ei ole kunagi sallinud. Igatahes hakkas siis tädimees hirmsasti muretsema, et mis mul küll tervisega lahti on, et miks ma „vitamiine“ ei taha tarbida. Teades teda ja tema suhet religiooniga (tema vanemad olid sügavad jehoovatunistajad ja tema seetõttu lapsest saati religioo-

nile väga vastu olnud), ei tahtnud ma temaga diskussiooni langeda ning ütlesin vaid mokaot-sast, et usuküsimused. Selle peale hakkas pikem menetlus, et mis usku ma ikkagi olen – ega ma pole äkki hulluks jehovistiks hakanud või hoopis ehk teletupsu-usku pööranud (no kes meist poleks ühel või teisel hetkel olude sunnil teletupsu-usku olnud?). Igatahes käis siis tädimees välja vekslid, et „Olgu inimene mis usku tahes, teda hoiab seal ainult hirm! Mitte miski muu ei saa inimest usu juures hoida!“. Ta põhjendas oma arvamust sellega, et no ei saa ju miskit muud põhjust olla, sest kui keegi tahab usku vahetada, usust lahti öelda vms, siis tulevad kaasusulised ja hakkavad hirmutama, kuidas Jumal karistab, kohe lähed põrgusse jne jne. Hakkasin selle peale mõtlema, et kas sel saab mingisugunegi tõepõhi all olla ja mis ma siis välja mõtlesin? Jõudsin järeldusele, et kuigi sel võib teatud määral tõepõhi all olla ja mõned isikud võivad tõesti kuuluda ühte või teise usku vaid hirmu tõttu selle ees, mis saab pärast, kartes Jumala karistust ja põrgutuld (mida mõnel ehk on-

lemmikud marineeritud seemned sinna muidu ära ei mahu? Usk peab tulema südamest ja no kui muidugi peabki sinna kuuluma teatud protsent hirmu Jumala ees (kui seda hirmu ei oleks, võiks ju igaüks teha misiganes hirmsaid tegusid karistamatuse tundega), kuid rohkem peab minu meelest seal siiski olema armastust ja ustavust, mis kõike tasakaalustavad. Hirm ei ole iial olnud hea juhataja ega õpetaja, tsiteerides klassikat: „Vits on vilets oksake ja vitsa võim ei kehti!“. Võibolla ma eksin, kuid sellised olid minu mõtted pärast mitmetunnist menetlemist, et miks ma ikka viina ei taha ja miks ma usku poole sõnaga mainisin. Päril naljakas, kuidas palju inimesi millegipärast kohe mu vaimses tervises tugevalt kahtlema hakkab, kui üldse mingi usuteema üles kerkib ja ma ei ilgugi kaasa, kui napakad need usklikud ikka on. Eks ma olen siis napakas, aga tänu sellele napakusele tunnen ennast märksa õnnelikuma ning rahulikumana kui enne.

Andku Jumal kõigile rahu hinge, ka neile, kelle

gi põhjust rohkem karta, kui teisel), kuid tegelikkuses ei saa ju see siiski olla ainus, mis hoiab kedagi usu juures. Kui inimene vihkab marineeritud kurki, siis ta ei söö ju seda terve elu ainult sellepärast, et muidu keldris ruumi ei ole ja ta

meelest ma napakas olen ning rohkem mõistvust ja sallivust nende inimeste südamesse.

Eriline laps

KASULIK KIRJANDUS AUTISMIST

Rubriigi autor: Rubaba (lasteaia direktress)

Seekord pakun teile lugemissoovitusi autismi teemal. Minul endal on see teema väga päevakorral, kuna sellest sügisest on meil sobitusrühmas kaks sellist last. Kahjuks on nad mõlemad koolieelikud, kelle arendamisega on ühel või teisel põhjusel väga hiljaks jäädud. Soovitan soojalt neid raamatuid lugeda!

KAUBOI JA WILLS

Autor: MONICA HOLLOWAY

Südamlik lugu, kus autismi-diagnoosiga poissi aitab paljude oskuste arendamisel ta armas ja seltskondlik koer - kuldne retriiver nimega Kauboi. Poisi ema räägib selles raama-

tus oma kogemustest, tagasilöökidest ja edusammudest.

Osta saab näiteks: <http://www.rahvaraamat.ee/p/kauboi-ja-wills/34389/?t?isbn=9789949469307>

MINU PERE LUGU

Autor: IMBI TANILSOO

Imbi Tanilsoo on kolme lapse ema ja algklasside õpetaja, kes elab pisikeses külas Lõuna-Eestis. Kaks Imbi lastest ei ole tavalised. Esimese poja, Tarmo, sündides hakkas Imbi üsna pea tähele panema, et poiss on väga tundlik helidele, tal esinevad absurdsed hirmud, ta ei salli võorast keskkonda ega võoraid inimesi. Kuigi igapäevased toimingud, nagu pesemine ja söömine, valmistasid Tarmole suuri raskusi, tundis ta täh-

ti juba aastaselt! Kui tänapäeval oskavad paljud asjatundjad autistidele isegi spetsiaalset dieeti soovitada, siis Tarmo puhul läks aastaid, enne kui arstid talle diagnoosi suutsid panna. Tarmo ei ole autist, tal on Aspergeri sündroom, millel on paljuski autismile sarnaseid jooni ja mida vahel nime-

tatakse ka lapsee autismitiks. Teise lapse, Kadri, areng oli sedavõrd järjepidev, et ema võis rahulikult hingata – tütreaga on kõik korras. Kolmas laps, Andri, oli beebina rõõmsameelne, trullakas ja hästi terve laps, hoolimata august südames. Meelehärmi valmistab poja liiga aeglane vaimne areng. Selle põhjuseks olid väga kiired ja sagedased epilepsiahood ajus. Autistlikud jooned, mis olid alguses varjatud, on nüüd, puberteedieas, võimendunud. Siia raamatusse on Imbi kirja pannud oma loo: kuidas ta tahtis nelja last, kuid saatusel olid temaga teised plaanid. See on südamluk lugu sellest, kuidas väikeses külas elav pere püüab kõigiti oma erivajadustega lapsi õpetada, et neil tulevikus saaks elu kergem olema.

Osta saab näiteks: <http://www.rahvaraamat.ee/p/minu-pere-lugu/421767/et?isbn=9789985996621>

SÜNDINUD SINISEL PÄEVAL

Autor: DANIEL TAMMET

Sündinud sinisel päeval on arukas hea tuju lugu, mis räägib autistliku geeniuise Daniel Tammeti lapsepõlvest, kui ta ei suutnud leida sõpuru, ja nooruseast, kus ta õppis end kontrollima ning iseisvalt elama ja armuma. Juhtivad neuroloogid uurivad Danieli võimet lahendada hetkega keerulisi matemaati-

lisi probleeme. Erinevalt tavalistest sammsammulistest arvutustest põhineb Danieli lahenduskäik kujutiste jälgimisel. Käesolevas raamatus kirjeldabki Daniel lähemalt, kuidas ta seda teeb. Samuti räägib ta oma võimest keelemustrite jäl-

gimise teel õppida kiirelt selgeks uusi keeli.

Daniel Tammet elab koos oma elukaaslase Neiliga Inglismaal Kentis, kus juhib edukat veebipõhist keeleõppefirmat. Oma tõelist perenime hoiab Daniel saladuses, eesti nime Tammeti leidis ta internetist ja võttis endale, kuna see kõlab hästi. Danielile meeldib eesti keel selle vokaalirohkuse pärast, tema loodavas tehiskeeles, mänti, on sellised sõnad nagu päike, ema ja puhu.

Osta saab näiteks: <http://www.rahvaraamat.ee/p/s%C3%BCndinud-sinisel-p%C3%A4eval/419882/et?isbn=9789949431205>

ISAGA KOOS ON KASVADA HEA

Rubriigi autor: Annely

Allikas: <http://www.lasteaed.net/2007/12/12/isaga-koos-on-kasvada-hea/>

Inimene saab kaks kasvatust: esimese annavad talle tema ligimesed, teise, palju tähtsama, annab ta endale ise. (Gibbon)

Ühiskonna edukaks toimimiseks on oluline, et kõik ühiskonna liikmed sellesse panustavad. On teada tuntud tõde, et kett on just nii tugev, kui tugev on tema kõige nõrgem lüli. Kui võrrelda ühiskonda ketiga, siis keti lülina võime vaadata perekonda. Perekonna edukaks toimimiseks ja kooseluks on oluline, et kõik pereliikmed panustavad ühisesse ellu. Traditsioonilistes ühiskondades peetakse tavapäraseks perekonda, mille moodustavad ema, isa ja lapsed, varasematel aegadel lisaks nendega koos elavad vanavanemad. Lapse arengu seisukohalt on väga oluline perekonna, nii ema kui isa olemasolu. Perekond on esimene kollektiiv, kus laps veedab oma esimesed, isikusliku arengu aluseks olevad, kõige vastuvõtlikumad aastad. Pere, kus on olemas mõlemad vanemad – ema ja isa – tuleb paremini toime kasvatusülesannetega.

Lapsed tahavad olla koos oma vanematega, rääkida neile oma muredest ja rõõmudest. Sageli lapsed isegi ei soovi, et vanemad nendega tegeleksid, vaid et nad lihtsalt oleksid nende läheduses. Laste mõtlemine on avatud. See-ega on emal ja isal võimalus neile edasi anda seda, mis just nende endi jaoks tähtis on. Lapsepõlv on aeg, mil saame lastele rääkida sellest, millesse me ise usume (Parsons 2001: 22). Kahjuks on kiire elutempo meid tihti ilma jätmas võimalusest lihtsalt oma lastega koos olla ja rääkida neile ja meile olulistest asjadest.

Emal ja isal on mõlemal oluline, kuid erinev roll perekonnas ja laste arengu toetamisel. Emaroll on

ajaloo vältel olnud naise üheks põhirolliks. Naine on emana kõigepealt keegi, kes hoolitseb, rahustab, toidab, vahetab mähkmeid jne. Olles see, kes kannab, toidab ja imetab last, on bioloogilisel emal edumaa suhetes lapsega ja tema eneseteadvus on tavaliselt tugevasti seotud lapse hea enesetunde ja arenguga. Side lapsega tekkib juba lapse kandmise ajal ja suureneb lapse ilmaletulekuga. Emal on järgneva põlvkonna arengus võtmeroll. Oluline lapse arengu seisukohalt on suhete püsivus ja tundeline suhtumine lapsesse. Situatsioon tänases ühiskonnas seab aga naised tihti olukorra ette, kus lapsed

tuleb juba väga varases eas jätta kolmandate isikute hooleks.

Ka isal on perekonnas olnud läbi aegade täita oluline osa. Klassikaliselt on mehe rolliks olla perekonna majanduslik kindlustaja ja kaitsja. Lisaks sellele on isadel täita peres veel palju ülesandeid – ta on kaaslane, hooldaja, abikaasa, moraalne tugi, eeskuju. Tema tegevuste hulka kuuluvad ka õpetamine ja mängimine. Lapse arengus on isa väga tähtsal kohal. Oluline on, et isa oleks kättesaadav ja temaga oleks mõnus olla. Isa mõjutab lapse arengut ka läbi enda mitmete rollide perekonnas. Ta on perekonnas omaette jõud, mis kõrvuti emaga moodustab perekondlike suhete mitmekülgse terviku. Ema on traditsiooniliselt hoolitseja ja toitja, isa piiride seadja ja „ukse“ avaja maailma. Isa kaasamine kasvatusprotsessi on väga oluline, sest isa eemalejäämine laste kasvatamisest muudab kasvatus ühekülgseks. Isa osa laste kasvatamisel omab olulist tähtsust, kui pöörata tähelepanu laste soolistele erinevustele ja vajadusele erinevate soorollide kujunemisel aluseks olevate rolli eeskujude järele. Tahaksime ju kõik, et meie tütardest kasvaksid naiselikud naised – tõelised daamid ja poegadest mehelikud mehed – tõelised härrasmehed. Pojad tahavad olla oma isade sarnased ja tütreid õpivad isa kaudu tundma meherolli. Isa lähedust vajavad kõik lapsed, aga eriti vajavad seda poisid. Meeste arusaam isarollist võib olla väga erinev ja sellest tulenevalt on isasid ka väga erinevaid. Soome Jyväskylä Ülikooli pedagoogika doktor Jouko Huttunen on Barbara Hobsonile ja David Morganile toetudes isaduse mõistet vaadelnud neljast aspektist:

Geneetiline ehk bioloogiline isa – on mees, kes on viljastanud munaraku, seega mees kui sigitaja;

Juriidiline isa – mees, kes on seadusjärgselt lapse isa, juriidilise isadusega kaasnevad teatud seadusejärgsed õigused ja kohustused lapse suhtes;

Sotsiaalne isa – mees kes jagab oma igapäeva elu lapsega; elab temaga koos ja hoolitseb tema eluliste vajaduste rahuldamise eest;

Psühholoogiline isa – mees, kes on saavutanud lapsega lähedase suhte, elades temaga koos või eraldi peab laps teda kõigis olukordades oma isaks ja eeskujuks.

Ideaalvariandis on kõik need neli isa ühes isikus. Aga tihti on

elus ka selliseid juhtumeid, kus lapse bioloogiline isa ei teagi lapse olemasolust midagi. Ema on viljastamisel kasutanud spermadoonori võimalusi või otsustanud üksi last kasvatada. Juriidiline isa võib olla kas lapse pärisisa või hoopis lapse lapsendanud ka-suisa, kuid tal ei pruugi alati kujuneda lapsega häid ja usalduslikke suhteid. Samas võib olla ka sotsiaalsel isal, kes küll elab lapsega koos ja majanduslikult hoolitseb selle eest, et perel ja lapsel oleks kõik olemas, raskusi lapsega emotsionaalse kontakti saavutamisel. Lapse täisväärtusliku arengu seisukohalt on väga oluline, et tal oleks olemas psühholoogiline isa – mees kellele saab

alati kindel olla, kellega suhelda, keda armastada ja kelle poolt armastatud olla.

Jouni Kempe on raamatus, Mehe ettekujutus võrdõiguslikkusest, refereerinud doktor Jouko Huttuneni, kes on psühholoogilist isadust uurides jaotanud isad neljaks erinevaks tüübiks:

Eemalolev isa – ei pruugi olla füüsiliselt lapsest eemal viibiv isa, küll aga psühholoogiliselt eemalolev. Tema jaoks ei ole isadus psühholoogiliselt oluline. Tal ei ole eeldusi selleks, et võtta vane-maks olemisega kaasnevat vastutust teise inimese eest. Selline mees ei pea isaks olemist mehe-

likkuse osaks, ta on lapse suhtes jahe ja tõrjuv.

Traditsiooniline „vanaaegne“ isa, kes hoolitseb oma perekonna eest suurniku moel. Isadus on säärase mehe jaoks lihtsalt perekonna olemasolu, ilma et perekond ja isadus moodustaksid olulist osa tema meesidentiteedist. Ta on enamasti karistaja ja oluliste otsuste tegija. Selline isa ei loobu mitte kunagi oma harrastustest või karjäärist perekonna heaks. Selline roll ei pruugi olla alati mehe enda vabatahtlik valik, vaid ühiskondlik enesestmõistetavus, millega ta siiski sisimas rahul ei ole.

Toetav isa. Selline ema abistav isa kujunes välja 1970. aastatel. Ta

on oma lastesse siiralt kiindunud ja tal on nendega tugev emotsionaalne side ja ta võtab osa ka kodutöödest. Ometi ei muutu sellest kuigi palju ema seisund, ta on ikka kodutööline ja peamine vastutaja laste hooldamise eest. Toetaval isal ei pruugi alati olla selge, mida tal tuleb isana teha ning kuidas ühendada isadus oma töö, harrastuste ja mehelikkusega.

Alles kujuneva meestüübina, eristab Huttunen uut isa (new father), kes vastutab pere eest ja seob end sellega. Uus isa tahab seda, et mõlemal vanemal oleks ühesugune vastutus, seda nii kodutöodes kui ka laste hooldamisel ja kasvatamisel. Sellise nägemuse korral võib mees vahetada ametitöö kodusolemise vastu ehk siis loobuda tööelust ja olla "kodune isa".

Kogu inimkonna ajaloo vältel on olnud mehe tegevusaladeks jahipidamine, toidu hankimine, sõjapidamine ja töövahendite täiustamine. Läbi aegade on olnud mees pere toitja ja kaitsja ja seetõttu ei jätkunud tal aega lapsega koos veeta. Naiste mureks jäi laste kasvatamine ja koduste majapidamistööde tegemine. Muutused ühiskonnas on aga muutnud ka peremudeleid ja rolle perekonnas. Sellest tulevalt võibki täna rääkida uuest isast, kes võtab vastutuse ka lapse kasvatamise eest ja on nõus naisega jagama kodutöid. Eestis toimusid nihked isa rolli väärtustamise osas 1990. aastate alguses, mil mees võis hakata käima koos naisega raseduse kontrollis, perekoolis ja viibida sünnituse juures saamaks lähemalt teada, mida tähendab lapseootamine ja tulevane isadus. Olev Poolamets, Jüri Uljas, Mait Raun ja Margus Punab on oma raamatus, Mees muutub maailmas märkinud, et alates 90ndate aastate algusest on pidevalt suurenenud peresün-

nituste osakaal ja iga teise sünnituse juures viibib isa (Poolamets, jt 2000: 72). 2002. aastal korraldas Eesti Lastefond kampaania „Mul on õigus isale“ ja „Lapsel on isa vaja“. Teavituskampaania

“Lapsel on isa vaja” eesmärgiks sai ühelt poolt võimendada laste soove ja vajadusi ning sellest tulevalt kaitsta laste õigust mõlemale vanemale. Alaeesmärgiks oli: julgustada isasid oma lastega suhtlema, ka neid isasid, kes ei ela oma lastega koos ja eestimaalaste väärtushinnangutes perekonna ja lapse esikohale seadmine. Et isad hakkaksid teadvustama seda, et nende panus lastega tegelemisel on väga suur ja neil on võimalik võtta isapuhkust ning hoolitseda laste eest ja õppida neid tundma juba imikueast alates. Üha sagedamini võimegi lugeda sellest, et isad jäävad oma lastega isapuhkusele.

Kes siis peaks lapsega perekonnas tegelema? On täiesti ükskõik kumb vanematest imikut hooldab, oluline on kuidas hooldab. Peale rinnaga toitmise saab isa väga edukalt hakkama kõigi toimingutega, mis on vajalikud imiku hooldamiseks. Vanemad peaksid omavahel võrdselt kõiki ülesandeid jagama, nii et isal tekiks lapsega sama tugev side kui emal. Väikelaps muutub emast sõltuvaks, kui temaga tegeleb ainult ema. Seetõttu ongi lapse turvatunde arengu seisukohalt oluline kontakt ka teise inimesega,

keda ta usaldada võib. Ei ole hea, kui inimesed, kes lapsega tegelevad, väga sageli vahetuvad. Mitmete erinevate hooldajatega laps kasvab ebakindlaks ja ümbritsevat keskkonda umbusaldavaks.

Emale lapsehoidmisel sekundeeriv isa toetab lapse kiindumus- suhte ja turvatunde tekkimist.

Lapse erinevatel eluperioodidel on isa roll tema isiksuseomaduste ja oskuste kujunemisel erinev. Veetes aega imikuga õpib isa mõistma tema signaale ja nendele vastama. Lähedane ja usaldusväärne suhe isaga mõjutab imiku suhtlemist teiste täiskasvanutega – suhted on sõbralikumad ja usaldavamad. Sinkkonene väidab, et isa kontaktivõtule vastavad juba mõnenädalased imikud. Isa suhtleb imikuga mängides. Imiku nägu lööb särama, kui isa hakkab teda hüpitama või kiigutama. Mängu saadavad isa hääletsused läbisegi lapse kilkamise ja naeruga. Isa mäng on füüsiline, ta puudutab, patsutab ja kõditab last. Isa mängustiil ei ole mingi mehelikkusega seotud muutumatu omadus. See on paljude meeste loomupärane. Isa ei torra ka kohe vastsündinut last hüpitama, vaid ootab kuni ta on piisavalt palju kosunud (Sinkkonen, 2001: 74 -76). Ka väikelapse eas on oluline lapse ja isa ühine tegevus. Ühiste mängude abil õpivad isa ja laps teineteist tundma ja samas õpetavad isad lapsele

iseseisvust. Isad annavad võrreldes emadega mängudes lapsele rohkem vabadust ja võimaldavad seeläbi lapsel ka rohkem oma võimeid proovile panna. Isa tegevus kujundab lapses ka soorolidele omast käitumist. Isad kohtlevad poisse ja tüdrukuid erinevalt ja kujundavad sellega soolise eristamise välja juba enne kooli. Maie Tuulik väidab, et poisil toimub rolliline samastumine isaga 5 – 7 eluaastal, tüdrukul emaga 4 – 8 eluaastal. Samastumisele aitavad kaasa soojad ja südamlikud suhted vastassoost vanemaga. Mehelikkusele pannakse alus juba eelkoolieas. Viiendast eluaastast võiks pojaga tegelda rohkem isa, sest temalt õpib poeg iseseisvust, mehisust ja tasakaalukust. 5-aastane poiss tajub isa enda jaoks ideaalse mudelina, jälgendades teda juba teadlikult. Isa, kes käitub poja silme all mehele väärilt, alandab sellega mehelikkuse algeid oma pojas. Mida vanemaks poiss saab, seda tõsisemaid nõudmisi esitab ta isa käitumisele, seda rangemalt analüüsib tema mõtteid. Kuna isa on pojale otseseks rollimudeliks, siis tema puudumist elatakse väga valusalt üle. See muudab poega kasvatava ema ülesanded raskeks – naiselikust kaotamata tuleb pojaga suhelda ka mehelikult, isalikult. Ema naiselikkus ajendab poega mehelikult käituma, tema eest hoolitsema (Tuulik 2006: 240 – 241). Tütrel aitab isa oma arvamustega korrigeerida ettekujutust naisest (suur mõju puberteedieas tütrele). Isa kaudu saab tütar teada meeste mõttemaailmast ja käitumisest, isa on tütrele mehe mudeliks. Lapsepõlvesuhted isaga määravad meeste tüübi, kellega ta neiuks sirgudes sõbrustama hakkab. Suhe isaga on lapsele äärmiselt oluline abikaasa- ja vanemarolli kujundamisel (Niiberg 2006:119; Tuulik 2006:244).

Psühholoog Aleksander Pulver rõhutab, et väikelapseeas arendab isa nii lapse vaimseid ja kui ka füüsilisi oskusi. Vaimsed oskused arenevad läbi fantaasiamängude. Isad aitavad paremini mõista tegelikku maailma. Isad mängivad lastega ka füüsilisi mängu nagu maadlemine, pallimängud, jookimine, müramine. Ei pääse ka isa emotsionaalsuse õpetamisest, isa suhe annab lapsele pildi sellest, kuidas olla lähedane teise inimesega, kuidas suhelda vastassooga ja kuidas rääkida lihtsatest asjadest, olla siiras, aus ja emotsio-

naalselt avatud (Pulver 2003). Isa positiivset mõju lapse tunnetuslikule arengule teised täiskasvanud asendada ei saa, eriti esimestel eluaastatel. Laps, kelle arengus on isa täitnud soodsat rolli, suudab paremini välja arendada kogu oma sünnipäraste sisemiste eelduste pagasi. Tal kujunevad positiivne arusaam endast ja enesekindlus, samuti kõrged moraalsed omadused ning vaimne ja ühiskondlik asjatundlikkus. Vastupidisel juhul, neil lastel, kellel tekib seoses isaga probleeme, võivad tekkida psühholoogilised häired.

Sugugi väiksema tähendusega ei ole isadus ka mehe enese arengule. Kui mees kaldub liigselt klammerduma oma mina külge

ja ajama taga isiklikke saavutusi, siis hool lapse eest sunnib teda pingutama selle nimel, et asetuda enesest väljapoole. Seeläbi suurenevad tema paindlikkus ja empaatiavõime. Lastega palju tegelevatel isadel on vähem stereotüüpseid soolisi arusaamu, nad on sõbralikumad ja peavad laste eest hoolitsemist eriliseks rikastavaks kogemuseks. Tänu maailmapildi laienemisele suudavad nad ka ennast hoopis avaramalt teostada. Isaks saamine võimaldab mehel saada täiesti täiskasvanuks ja sotsiaalselt küpseks.

Viimasel ajal on kogu maailmas viidud läbi uuringuid, milles on uuritud nii isade suhtumist isaks olemisse kui ka teiste pereliikmete ja ühiskonna arusaama isadusest. Erinevate eesti autorite, Jüri Uljas, Dagmar Kutsar, Inger Kraav, Toivo Niiberg jt, artiklitele toetusel võib kokkuvõtvalt välja tuua järgmised tõsiasiad:

Peaaegu pooled erinevates uuringutes küsitatud isadest sooviks veeta rohkem aega oma lastega, kuid seda motivatsiooni tõmbab alla üldine arvamus, et meeste ülesanne on peamiselt ikka töötegitaja ja rahateenija olla.

Oluliselt mõjutab isalikku käitumist toetus teiste lähikondlas-

te, eriti ema poolt. Suur osa naisi aga ei tahagi, et nende abikaasad oleksid lastega rohkem seotud – seda hirmust, et isa tungib ajalooliselt neile kuulunud tegevuspiirkonda.

Tihti jäävad mehed lapse kasvatamise protsessist kõrvale ka seetõttu, et nad peavad oma kasvatustlikke oskusi vähesteks. Lapsega tegelemiseks vajalikud oskused kujunevad aga just läbi isa ja lapse ühistegevuste – koos tegutsedes areneb isal enesekindlus ja tundlikkus, võime last mõista.

Ema ja isa tegelevad lastega erinevalt – isad pühenduvad rohkem mängule, samas emad tegelevad rohkem hoolitsemisega. Enamus isasid hindab lapses eelkõige oskusi ja elus läbilöögivõimet, ema aga teadmisi. Maal elavad isad kaasavad lapsi rohkem oma tegevustesse kui linnas elavad ning leiavad seetõttu nendega ka parema kontakti.

Ema ja isa mõju lapsele on erinev. Lasteaias käivate tüdrukute motivatsiooni tase on seotud nende isade, mitte emade saavutustega. Ohu ja ohutuse mõistmine on seotud isade, mitte emade arusaamaga õnnetustest hoidumiseks. Tehniliste vahendite kasutamine on seotud õpetajate ja isade huviga nende vastu.

Isadega seonduvad mured võiks kokku võtta järgmiselt:

Nähtamatu ehk eemalolev isa, kes tunneb ennast peres ülearukena, tähtsusetuna ja kes väldib lapsega tegelemist, kuna see on tavapäraselt naiste roll.

Üleemantsipeerunud naise mees, kelle peres langetab otsu-

seid, seda ka laste suhtes, ema ning mehel pole milleski sõnaõigust. Tihti on selline naine ka kõrgema sissetulekuga kui mees ja selletõttu teeb ta ka kõik pere materiaalselt poolt puudutavad otsused.

Viimasel ajal võib aina rohkem rääkida isast kui töönarkomaanist, kes rabab 24 tundi ööpäevas ja 7 päeva nädalas ja kellel ei jagu seetõttu lapse jaoks aega. Soovist paremale järjele jõuda ja tagada perekonnale mugavamad elutingimused suundub järjest enam isasid välismaale tööle ja lähikontakt lastega kannatab selle all tugevasti.

Kahjuks ei ole harukordne erand ka asotsiaalne isa, kes jätab oma lapsed hooletusse, joob ja peksab neid.

Oluline on anda endale aru, et see, kuidas käitub mees isana, saab alguse varases lapseeas. See sõltub last ümbritsenud keskkonnast – pere hoiakutest ja väärtustest, võimalusest kogeda kokkupuudet nii mehe kui naise, nii isa kui ema rolliga, kasvatajate arukusest tutvustada lapsele nii „meeste“ kui „naiste maailma“. Kui me kasvatame väikest poissi arusaamises, et nukkudega

mängimine on häbiasi, kust tuleb siis noore isa valmisolek tegeleda oma lapsega juba imikueast peale?

Allikad:

Huttunen, J. (2006). Parenthood from the father's point of view. WELLCHI Network Conference 2. [02.11.2007]

http://www.ciimu.org/webs/wellchi/conference_2/streamb/huttunen.pdf

Kempe, J. (2002). Isadus. Rmt. Mehe ettekujutus võrdõiguslikkusest. MR Piller, [02.11.2007]

Niiberg, T. (2006). Meheks, isaks ja härrasmeheks. Tartu. AS Atlex-Poolamets, O., Uljas, J., Raun, M., Punab, M. (2000) Mees muutub maailmas, Kirjastus MR PillerPulver, A. (2003). Isa osatähtsus lapse arengus. Pere ja Kodu 11

Sinkkonen, J. (2001). Koos isaga. OÜ Eesti Raamat

Tuulik, M. (2006). Kõlbeline kasvatus. Tallinn. OÜ Vali Press

Uljas, J. (2006). Mehe rollist isana. [31. 10.2007]

LOODUSLIK RAVI

KASULIKUD NÕUANDED KÜLMETUSEST JAGU SAAMISEKS

Autor: Kadri Pöldma

Allikas: <http://buduaar.ee/Article/article/kasulikud-nouanded-kulmetusest-jagu-saamiseks>

Kätte on jõudnud talve kõige külmem aeg ning külmetushaigused on taas kuskilt välja imibunud. Nohu ja köha on kerged tulema. Kuidas end kiiresti ja tõhusalt külmetusest ravida? Igal aastal, iseäranis talvekuudel, haigestuvad paljud inimesed külmetushaigustesse. Kõige sagedamini saavad nad nohu või nakatuvad grippi. Seepärast peame mees ikka vana reeglit: **ära kõhi, hinga ega aevasta teisele inimesele näkku!** Külma ja niiskuse soodustavad nakatumist, sest

nad vähendavad keha vastupanuvõimet. **Kõige tundlikumad külma ja niiskuse suhtes on jalad.** Märjaks saanud riietus tuleb alati võimalikult ruttu kuiva vastu vahetada. Külmetushaigusi aitavad vältida ka karastamine ja vitamiinirikas toit.

Enne tablettide järgi haaramist tuleks läbi proovida ikka vanad ja head ravimeetodid naturaalse ainetega. Kui teil on **nohu ja köha, siis loobuge piimatoodete tarvitamisest**, sest piim tekitab organismis lima.

Nohu puhul on väga hea juua **ingveriteed**, ingverijuurt müüakse poes juurviljade osakonnas. Lõigake sellest viile ja pange tee sisse, laske haududa. Ingver aitab ka soolestikuprobleemide, liigesevalude ja iivelduse vastu.

Nohu ja köha puhul on hea hoida **labajalgu ja käelabasid soojas vees**, see leevendab nakkumisest. **Põdrasamblatee**

(Islandi samblik) on köha puhul imehea. Kui palju panna, saab tee üsna kibe, aga ka väiksem kogus aitab juba üsna hästi.

Kui kurk on valus ja haige, siis aitab väga hästi, kui lõigata **veerand õhukesest sidruniviilust ja seda suus imeda**, nii et sidrunimaitse on kogu aeg kurgus tunda. Sidrun mõjub rakkude ainevahetusele ja on muidu ka hea, kui üks tükike enam ei tööta siis järgmine suhu, aitab isegi angiini leevendamisel.

Väga tõhusa **kõharohu** saab ka **meest ja sibulast**. Võta sügav kaus, lõika sibul ratasteks ja pane kihiti kaussi, nii et iga sibula kihi vahele paned mett. Siis pane sibulad ja mesi mõneks tunniks

seisma, et mesi sibulate seest mahla välja tõmbaks. Võta mahla supilusika täie kaupa 5-6 korda päevas. Saadud sibulamahl meega on väga maitsev ja tõhus köharohi. Maitseb hästi ka lastele.

Nohu puhul on väga hea määrida nina-sõõrmeid seestpoolt **nuluõliga**. Võtab ka kinnise nina lahti.

Vana hea **pipraplaaster** tasub kleepida suure ja järgmise varba vahele, see aitab kenasti nohu puhul. Samuti köha, eriti sügava bronhiidi korral, võiks teha **jalavanne kuni põlveni**, sh sobivad lisandid on **eeterlik õli ravensara, teepuu, tüümian, sinepipulber**.

Alkohol ei ole ravi- ega kaitsevahend külmetuse vastu!!! Kestva või kõrge palaviku korral tuleb kutsuda arst.

Üldist kaitsevõimet tugevdav C-vitamiin, mida viiruste puhul organismi toetamiseks sisse võtta soovitatakse, aitab kergemini haigusest välja tulla. Otsest ravitoimet sel ei ole. Küll aga on C-vitamiini varud organismis võrreldes teiste vitamiinidega suhteliselt väikesed – kaks kuni kuus nädalat, kui näiteks mõnd teist on kehas hoiul paari kuu või isegi aasta jagu.

Loodusravimeist võiks veel tarvitada **punast päevakübarat**, mis tugevdab immuunsüsteemi ja toetab organismi viiruste vastu sõdimisel ning kergendab ka haiguse kulgu. Aitab see iseäranis siis, kui seda võtta kohe esimeste haigusnähtude ilmumisel. Punast päevakübarat võiks võtta ka kuuridena enne haigusteperioodi algust. Vältima peaksid seda need, kel on allergia korvõieliste suhtes.

Ja loomulikult ärge unustage sel haigusterohkel hooajal **mustkööment**, millest pikemalt rääkisime meie 46. numbris (juuli-august 2013)!

ELU EESMÄRK - PARADIIS

LASTE ÕIGUSED -2. osa

Tõlkinud: Amina

Autor: Šeik Muhammad Saleh Al Uthaymeen (rahimahu Allah)

Allikas: <http://abdurrahman.org/character/essentialrights.html#4>

Lapsed ei ole pelgalt need, kes peavad olema korraliku väljanägemisega, kõhud täis, vastavalt ilmale rõivastatud ja korralikult hoitud. Hoopis tähtsam on hoolitseda oma lapse religioosse kasvatus ja usu praktiseerimise eest, et ta juba väikesest peale oleks õigel teel. Lapse südant peab kaitsma usu kate. Tema meel peab olema varustatud kohase juhtimisega, vaimutoidu ja arukusega. Riietus, söök, kodu ja haridus pole tegelikult märk õigest lapse eest hoolitsemisest, vaid selleks on kasvatus ja juhendamine Need on palju olulisemad kui toit ja kõik väline.

Vanemate üheks kohustuseks laste suhtes on mõõdukas kulutamine, pidades silmas nende head käekäiku ja üldist heaolu. Liigset raiskamist islamis ei andestata, seda ei võeta vastu ega sallita, sest sellel on lapsele hävitav mõju, olenemata sellest, missuguses sotsiaalses keskkonnas ta kasvab. Samas on siiski oluline, et isa või tolle seaduslik asendaja ei veeretaks igat senti näppude vahel ega oleks kitsi.

Miks peaks keegi koonerdama, kasvatades omale järeltulijat ja pärijat? Islami seaduse järgi on alaealistel lastel isegi õigus oma vanematelt äraelamiseks raha võtta, kui vanemad neid eluks vajalikuga ei toeta.

Lastel on õigus saada materiaalseid kingitusi. Ühte last ei tohiks teistest paremaks pidada, kõiki peab kohtlema õiglaselt ja võrdselt ning mitte keegi ei tohiks vanemate kingitustest ilma jääda. Islami kohaselt on paranuse või muude materiaalsete kingituste mitte tegemine või keelustamine vanemate eluajal ebaõiglane tegu, nagu ka ühe lapse eelistamine teistele. Selline ebaõiglus tekitab laste vahele vihkamist ja vaenu. Suure tõenäosusega hakkavad lapsed vanemate ebaõiglase käitumise tõttu üksteise vastu vimma pidama ja see omakorda mõjutab kogu perekonda.

Mingites olukordades võib üks lastest oma vananeva vanema suhtes rohkem hoolitsust üles näidata ja vanemal võib tekkida soov talle selle

eest eriline kink teha, anda talle maja, tehas, maalapp, farm, auto või muu väärtuslik, ent islam peab taolist lapse hoolitsuse eest tasumist valeks – lapsel on kohustus oma vanemate eest hoolitseda ja seda eraldi, eriti teiste laste arvelt, tasustama ei pea ega tohigi.

Hoolitsev laps saab oma tasu Allahilt. Vanem võib aga oma tänulikkust lapse hoolitsuse ja armastuse suhtes kuidagi teisiti üles näidata. Varaline tasustamine võib viia selleni, et laps võibki vaid kasuahnusest oma vanemate eest hoolitseda või siis võib varaline kingitus lüüa kiilu õdede-vennade vahele.

Nagu me kõik väga hästi teame, siis südamed ja tunded on Allahi kätes ning neid võidakse pöörata igal ajal igas suunas ilma igasuguse eelneva hoiatuseeta. See ongi üheks põhjuseks, miks takistada rahalist vahe tegemist laste vahel. Teiseks ei või iial kindel olla, et hooliv laps ka vanema kingitusega hästi ümber käib.

Abu Bakr (*radiya Allahu anhu*) on edastanud, et al-Numan bin Basheer teatas Allahi Sõnumitoojale (صلى الله عليه وسلم): „Oo Allahi Prohvet (صلى الله عليه وسلم)! Ma andsin ühele oma last-

est teenija,“ paludes nii teda tunnistajaks oma kingitusele. Allahi Sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) aga küsis ta käest: „Kas kõik sinu lapsed said endale teenija?“ Kui ta (صلى الله عليه وسلم) sai eitava vastuse, siis ta kostis: „Ole jumalakartlik, ole õiglane ja aus oma kõikide laste vastu. Otsi tunnistust kellegi teise inimese käest, sest mina ei tunnista ebaõiglast tegu.“ (Bukhari ja Muslim)

Seega nimetas Allahi Sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) kingi läbi ühe lapse teisele eelistamist ebaõigluseks. Ebaõiglus on islamis keelatud.

Samas, kui vanem annab ühele oma lastest rahalist abi, et katta näiteks ravikulud, abiellumisega seotud kulud, aitab alustada äri vmt, siis seda ei peeta ebaõigluseks, sest see ei ole lapse teiste hulgast esile tõstmise, vaid tema esmaste vajaduste rahuldamise toetamine, mis on vanemale kohustuslik.

Kui vanem täidab oma kohustust lapse suhtes, jagades talle vajalikke teadmisi, harides teda tema usus, õpetades talle moraali, eetikat jne, siis aitab see kindlasti kaasa sellele, et lapsest kasvab hoolitsev täiskasvanu, mis omakorda muudab paremaks nii perekonna kui ka terve ühiskonna.

Lugeja küsib,

lugeja vastab!

Millised peaksid olema isa- ja tütrevahelised suhted? Kas isa peaks oma tütardele sama palju tähelepanu pöörama kui poegadele? Kas tead, mida ütleb islam isa- ja tütrevaheliste suhete kohta? Kuidas olid sinu suhted isaga (kui oled naine)? Kuidas on sinu suhted tütreaga (kui oled isa)? Kas tahaksid midagi muuta? Millised peaksid olema isa- ja tütrevahelised suhted?

Soojad ja isa peaks õpetama tütrele kindlasti ja kenasti, kuidas talitseda oma keelt ja kuidas olla häbelik jne. Isa peaks hoidma oma tütre alati enda kaitse all ning kedagi ei tohiks ligi lasta ja ta peaks õpetama, mis Muhammedile (saws) saadeti ja kuidas tema (saws) meid õpetas, kõik on sunnas kirjas *älhäm-dulilleh*. Muidugi tuleks mõelda ka tänapäeva ohtudele. Internet ja telefonid tuleks siiski mingil määral kontrolli all hoida ja mitte lasta igapäevase suhelda, peaks rääkima ohtudest jne. *Kas isa peaks oma tütardele sama palju tähelepanu pöörama kui poegadele?* Isegi rohkem, sest ema on ju lapsele kool, st kui naine pole hea, ema pole hea, siis tuleviku islamiühiskond võib olla suure tõenäosusega hukas, seega tuleb eriti tähelepanu pöörata ja hästi õpetada. Allah on meile öelnud, et naine ei ole kui mees, seega igal sool on oma funktsioonid ning seda tulekski Allahi nimel tulevikuks kasvatada ja arendada. *Kas tead, mida ütleb islam isa- ja tütrevaheliste suhete kohta.*

Eriti ei tea, aga olen kusagilt lugenud, et see, kes kasvatab üles 2 naist või 3 (kas siis õde, tütar, täditütar, *Allahu alem*), on meie Prohvetile (saws) päris lähedal vist isegi nagu nimetissõrm ja keskmine sõrm Viimsel Kohtupäeval, võib-olla ka sisenevad koos Paradiisi ning on naabrid, aga seda teab juba Allah ise kõige paremini.

A.

Arvan, et isa- ja tütrevaheline suhtlemine on väga oluline. Pole oluline, kas vanemad elavad koos või lahus, vanemad peavad alati oma laste jaoks olemas olema ja seda neile igal võimalusel kinnitama ja meelde tuletama. Sugu ei mängi siin mitte mingisugust rolli.

Minu ja isa vahel puudus minu lapsepõlves igasugune läbikäimine. Mitte et ma sellest palju puudust oleksin tundnud, kuid nüüd sellele ajale tagasi vaadates arvan siiski, et mul oleks elust ja inimestest palju julgem ja turvalisem arusaamine, kui mul siis oli. Nüüd saan isaga väga hästi läbi ja mõistan, kui oluline on isa ja tütre

omavaheline usaldav suhe. Tema nõuanded on vahel olnud minule tõeline õnnistus.

T.

Mul olid emaga halvad suhted. Ema elas minu peal välja oma täitumatu unistusi. Lootis, et ma olen sama tark ja andekas kui tema. Paraku olin tavaline poisike, koleeriline, haige, õppisin „kolmedele“, ei pidanud viisi, ei osanud joonistada.

Enda laste pealt vaadatuna (kolm tütar ja üks poeg) tundub mulle, et pojaga kaasnes mul rida kohustusi: tuli õpetada puutööd tegema, asju remontima jms, mida üks mees peaks tulevikus oskama teha. Tütred seevastu olid (ja on) mulle pigem rõõmuks. Kohustused langesid (langevad) ema õlgadele.

Eks tulevikus hakkavad tütred iga noormeest võrdlema oma isaga ning seda võib teha kahtepidi: positiivses ja negatiivses võtmes. Sama teevad poisid, võrreldes neid oma emadega. Mina tegin seda negatiivses mõttes, st

lõpetasin suhtlemise, kui avastasid tüdrukus midagi sellist, mis oli olemas mu emas. See toimub kas teadlikult või alateadlikult, aga see toimub.

Paljude tegevuste osas pole vahet, kas on poeg või tütar. Tuleb arendada selliseid iseloomujooni nagu iseseisvus, julgus otsustada, ema töö väärtustamine. See ei olegi niisama lihtne. Lihtsalt selletamisest ei piisa. Tuleb leida tegevused, mis ühtaegu paeluksid, aga ka arendaksid.

Lastega tegelemine on perekonnas üks asi, millega peaksid tegelema mõlemad vanemad.

Mida teeksin teisiti? Ilmselt oleksin esimeste laste kasvatamisel vähem range.

V.

Isa- ja tütrevahelised suhted peavad olema nagu üks õige suhe ikka – täis Allahi kartust ja armastust Tema nimel; hoolt, austust, hellust, naljategemist, sõnakuulelikkust, tuge, rõõmu jne. Isa peaks tütreaga tegelema, tütar peaks saama ilma takistuteta isa poole pöörduda, kui tal on midagi arutada, küsida ja niisama juttu puhuda. Tal ei tohiks olla tõrget isa ees. Koos uute kingade ostmine või talvel lumesõja mängimine on kaks väikest näidet, mida isa ja tütar koos teha võiksid.

Isa peaks loomulikult oma tütardele sama palju tähelepanu pöörama kui poegadele. Ja seda veel eriti kui nad on juba noorteks naisteks sirgumas. Ma leian, et see on väga oluline aeg, kus isa peaks tütreid eriti oma kaitsva, hooliva ja armastava „tiiva“ alla võtma.

Minu suhted isaga polnud eriti kiita, kui olin üles sirgumas. Kui nüüd meenutada, siis kas mul oligi temaga tütre-isa vaheline suhe, sest ta oli suurema osa ajast

kuri, karmisõnaline ja külm ning talle meeldis viinapudeliga sõprust pidada. Ma ei saanud temaga midagi arutleda nagu tütar sooviks. Ma kartsin teda. *Alhamdulillah*, et minu tütarde suhe nende isaga pole tükikestki selline nagu oli minu suhe enda isaga.

Muuta pole seal enam midagi, sest see on minevik. Hetkeseisuga on meil aga omavahel tore suhe ja mul on selle üle hea meel, *alhamdulillah*.

A.

Isa suhe tütreaga on äärmiselt oluline. Võime eeskujuks võtta prohveti suhte oma tütardega. On piisavalt mainitud, et see kes kasvatab oma tütreid hästi, on endale saavutanud koha paradiisis. Hea kasvatus nõuab tegelemist ja kõige olulisem selles on usaldus. Tütar peab usaldama oma isa ja isa peab selle usalduse välja teenima.

Minu suhe oma isaga on olnud katkine. Usalduse asemel oli alguses hirm ja siis midagi muud. Kahjuks ta ei hoidnud oma lubadustest kinni ja minu ülim soov oli kodunt lahkuda, et tema võimu haardest vabaneda, sest mulle tundus alati, et seal ei olnud muud põhimõtet kui see, et ta soovis kamandada ja kontrollida ja ta ei olnud minu silmis õiglane. Mul on väga hästi meeles kõik toredad hetked, mida ma oma isaga olen veetnud, aga fakt on see, et sellest ei piisa. Samas ma tean, et see ei ole tema, kui isa, vaid kui inimese viga. Isana üritas ta oma kohustusi täita, aga ta on palju vigu teinud. Mina igal juhul olen andestanud ja üritan ikka saada tema heakskiitu.

K.

Isa- ja tütrevahelised suhted peaksid minu arust olema head ja hoolivad, sest tütar on isa jaoks

tema laps, kelle eest ta hoolitsema peab, keda ta armastab ja kellele ainult head soovib – väike ime Jumalalt. Tsiteerin ühte internetis levivat lauset: „Isa on poja esimene kangeline ning tütre esimene armastatu.“ See vastab tõele. See hetk, kui laps hakkab mõistma vahet mehe ja naise vahel, tekib tema jaoks isas üks nägemus ja emas teine nägemus. Ning isa on siis see õilis rüütel, kes tütre eest alati seisab, mõök käes ning teda kõikide ohtude eest kaitseb. Isa on tütrele see kindlus ja varjupaik, keda tütar austab ja armastab.

Minu arust peaks isa oma tütardele tähelepanu pöörama sama palju kui poegadele, sest ka tütreid vajavad isalt midagi, mida nad võibolla ema juurest ei leia. Isa suudab õpetada tütar olema ettevaatlik poistega (kui tütar on juba selles eas, kui tekivad esimesed meeldimised poiste ja tüdrukute vahel), kuna ta ise on kunagi poiss olnud ja teab, mille eest tütar kaitsta. Ja tütreaga tegelemine on kasulik ka isale endale, sest see õpetab teda hoolitsema endast hingeliselt nõrgemate eest.

Poisiga võib isa maadelda ning koos robustseid ja ainult meeste jaoks arusaadavaid tegusi teha, aga tütre puhul on isa jaoks tegemist hoopis muu maailmaga. Maailm, kus on tähtsad lilledest pärjad, kleidi värv, kõikvõimalikud soengud, meikimine ja muu ulme. See avardab isa maailmapilti (kuigi seda ta õpib ka oma naiselt, on tütre nägemus asjadest erinev naise nägemusest).

Tütardest islamis: Enne prohvet Muhamedi (rahu olgu temaga) aega tapsid araablased oma tütreid ja pidasid nende sündi needuseks. Islam aga tõestas, et tütre sünd on hoopis õnnistus. Korraanis räägitakse sellest värssides (värvid 16:58-16:59): „Ja kui ühte neist teavitatakse tütre sünnist, siis tema nägu tõmbub tumedaks ning ta on leinas. Ta peidab end rahva eest halbade uudiste pärast. Kas peaks ta (tütre) alanduses alles jätma või maha matma? Kas pole see halb, mida nad otsustavad?” ja (värss 6:140): „Ja tõesti kaotasid need, kes tapsid oma lapsi rumalusest ilma teadmisteta ning laimates Jumalat keelasid selle, mille Jumal neile andis. Tõesti, nad läksid eksiteele ja ei olnud õigesti juhitud.“ Prohveti jutustused räägivad sel-

lest, et tütreid on meile õnnistuseks, kes võivad meile isegi tagada pääsu Paradiisi. „Kellel iganes on kolm tütart või kolm õde, kaks tütart või kaks õde ning elab nendega heal viisil, on nendega kannatlik, ja seoses nendega kardab Jumalat, tema siseneb Paradiisi.“ (Sahih Bukhari) „Viimsel Kohtupäeval olen ma koos inimesega, kes kasvatab ja toidab kahte tüdrukut nende täiskasvanuks saamiseni.“ (Sahih Muslim, Tirmidhi)

Ma ise ei ole veel isa, aga ma tegelen kolmel päeval nädalas mošees ühe 5-aastase tüdrukuga. Armastan teda kui oma tütart, sest see tüdruk kuulab minu sõna, aga ka usaldab mind. Me mängime koos, räägime koos erinevatel teemadel, veedame koos aega. Kui vaatame multikaid, poeb ta minu kaissu. Kui on palveaeg, siis ta kuulab minu sõna ning palvetab kas koos oma ema või minuga. Kui ta teeb midagi keelatud või valet ja ma keelan, siis ta saab aru ja kuulab sõna ja sama asja enam ei korda. Aga kuna ta on laps, siis peab ikkagi keelu talle lahti seletama, mitte lihtsalt keelama. Jah, vahel olen range, sest teda ei tohi ju ära ka hellitada. Peab oskama aru saada sõnast: „Ei“. Talle meeldib koos

minuga olla, sest iga kord, kui ta mind mošees näeb, on ta nii rõõmus ja jookseb minu juurde, et nõuda minult tähelepanu, hoolitsust, armastust ja tegelemist. Ja kui ta on kodus haige ning ei saa mošeesse tulla, siis on kurb ja igatseb mind. Ja sama on minuiga – olen rõõmus, kui teda näen ning igatsen teda, kui teda pole. Kui ta midagi uut selgeks õpib või hästi teeb, siis olen tema üle uhke.) Tema pärast olen nõus mängima tobedaid mängu (neljakäpukil ringi jooksmine kaasa arvatud), vaatama koos laste multikaid ning käituma viisil, kuidas ma üldiselt ei käitu. Selle tüdrukuga tegelemise ajal võin unustada nii oma igapäeva mured kui ka ümbritseva maailma jne. Muuta ma ei tahaks minu suhtes selle tüdrukuga mitte midagi - kui, siis olla tema suhtes veelgi rohkem hooliv ja parem, sest ma tahan kunagi saada isaks ja olla oma tütrele heas isa, Jumala tahtel.

A.

Pakistani köök

Kokk: Amira

Palak keema

- 250 g spinati lehti
- 200g hakkliha
- 1/2 tl kurkumit
- 1/2 tl jahvatatud koriandrit
- 1/2 tl garam masalat
- 1/2 tl punast tsillit
- 2 rohelist tsillikauna
- pool sibulat
- 1 tomat
- soola maitse järgi

Pane õli poti põhja, lisa hakitud sibul, prae kuni sibul on poolpehme ja lisa hakitud tomat.

Prae kuni ka tomat on pehmeks saanud, siis lisa kõik maitseained, lisa ka ribadeks hakitud spinati lehed ja eelnevalt pannil praetud hakkliha. Hauta kuni spinat on pehmeks saanud. Tsillit ei pea nii palju panema, võib ka mahedama teha.

Serveerida võib nii roti leiva kui ka riisiga.

Türgi köök

Tölkis: Zeünep

Allikad: „Türgi Köök“, Gönül Paksoü

Peedisupp - pancar çorbasi

- 3 keskmist peeti
- 3 klaasi ehk 6 dl puljongit
- 3 klaasi ehk 6 dl vett
- 1 sibul
- 1 tl musta pipart

Koori peedid ja sibul ning pane potti. Lisa vesi, puljong, sool ja must pipar ning keeda, kuni kõik on pehme. Kontrolli maitset, vajadusel lisa soola. Lisa köömned, vürtspipar ja äädikas ning keeda ilma kaaneta veel 5 minutit. Lisa või ja tõsta tulelt. Haki till peeneks ja sega jogurtiga. Serveerimisel lisa supitaldrikutesse lusikatäis tilli ja jogurti segu.

Pudrupotike, keeda!

Tuuneesia köök

Kokk: Karima

Allikas: <http://karimasfood.blogspot.com/>

Kalasukk ehk šurba bil-huut

- 300 g makrelli
- 1 sibul
- 4 küüslauguküünt
- 1 cayenne'i pipra kavn
- 1 spl tomatipastat
- soola
- pipart
- jahvatatud vürtskõõmneid
- 1 loorberileht
- natuke riisimakarone
- 1,5 l vett

Puhasta kala sisikonnast. Pane külma veega keema, eemalda vaht, lisa sool, pipar, kõõmned ja loorber. Keeda, kuni kala on valmis (umbes 20 min) – kuna kala on õrna lihaga, keeb ta ruttu.

Koori ja tükelda küüslauk ning sibul. Kuumuta teises potis tilk õli ja lisa sibul ning küüslauk. Kuumuta klaasjaks, lisa tomatipasta ja tükeldatud pipar, sega umbes 2 minutit, lisa paar kulbitäit puljongit, lase natuke podiseda. Kurna kogu puljong supile, lase keema tõusta ning vala supi sisse riisimakaronid. Puhasta kala korralikult luudest ja nahast ning kui makaron pehme, lisa kala supile.

Serveerides haki peale peterselli või tilli.

KORAANINURK

HARJUTUSI KORAANI RETSITEERIMISE ÕPPIMISEKS

„Muallim thääni“ Ahmadhadi Maksudi

Koostanud: Aisha

45

SUKUUNIGA NUUN JA TANWIIN

Sukuuniga nuun ja tanwiin võivad olla neljas eri postisioonis:

1. Izhaar: muutusteta selge väljahäldamine

Tanwiini näited	Sukuuniga nuuni näited	Tähega
كُلُّ ءَامَنَ	يَنْعَوْنَ مِّنْ ءَامَنَ	ا
جُرْفٍ هَارٍ	أَلْأَنْهَرُ مِنْ هَادٍ	ه
حَكِيمٍ حَمِيدٍ	يَنْجِثُونَ مِنْ حَكِيمٍ	ح
حَكِيمٍ عَلِيمٍ	أَنْعَمْتَ مِنْ عَلِيمٍ	ع
مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا	أَلْمُنْحَنِقَةُ مِنْ خَيْرٍ	خ
قَوْلًا غَيْرَ	فَسَيُغِضُّونَ مِنْ غَيْلٍ	غ

46

Reegel

Sukuuniga nuun ja tanwiin loetakse muutusteta välja järgmiste tähtede kõrval:

خ , غ , ح , ع , ه , ء

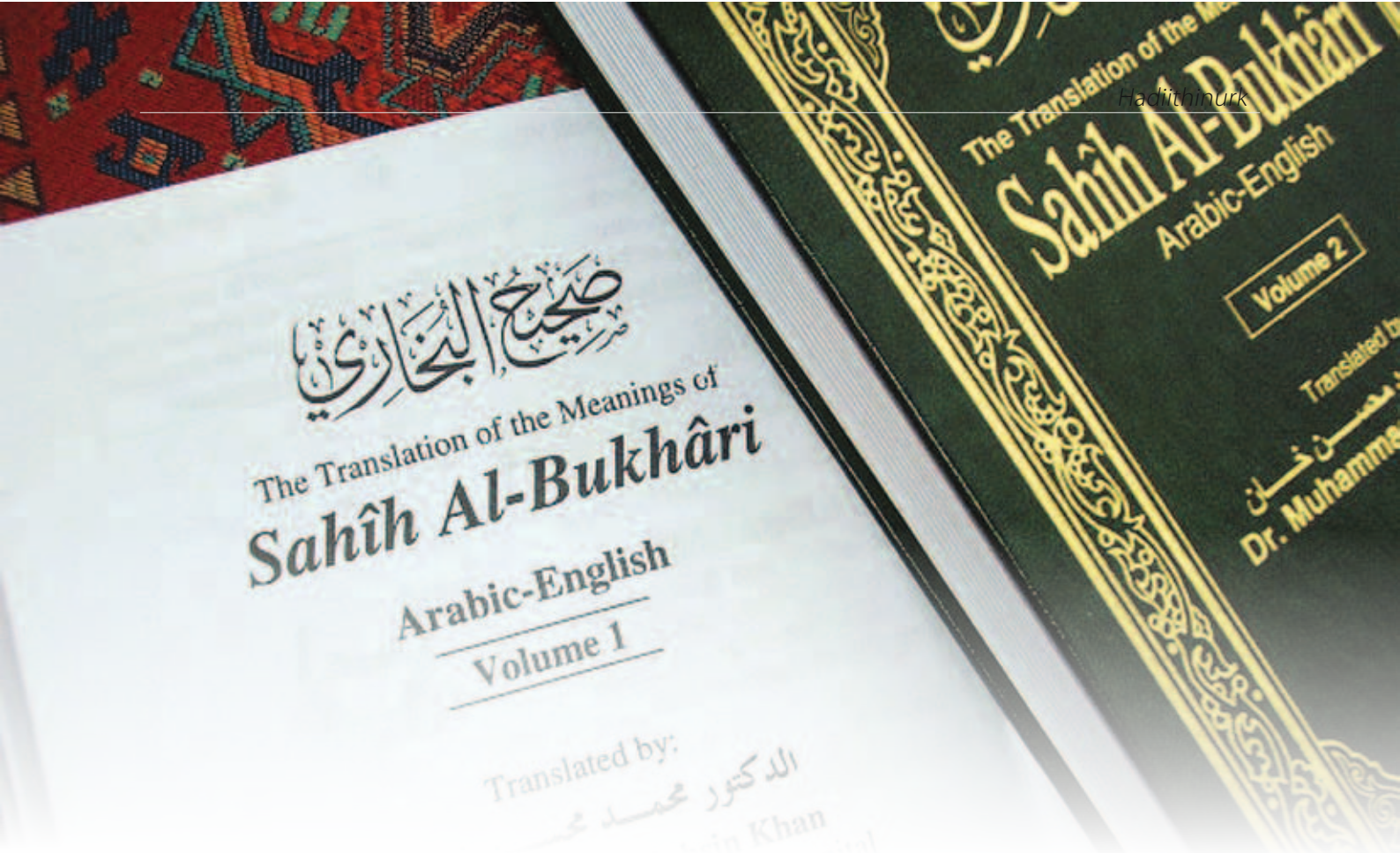
Sukuuniga nuuni ja tanwiini izhaari tunnus Koraanis

Nuuni muutusteta väljahäälendamise tunnuseks on tema kohal asetsev sukuuni märk.

Tanwiini izhaari tunnuseks on kaks koos toimivat märgikest teineteise kohal:

($\frac{2}{\text{---}}$ = $\frac{2}{\text{---}}$)

Abu Said Al-Khudri (رضي الله عنه) on edastanud, et Jumala Sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) ütles: „Igaüks, kellel on kolm tütart või kolm õde, kaks tütart või kaks õde ja kes hoolitseb nende eest hästi ja on jumalakartlik nende suhtes, pääseb paradiisi.“ (Ibn Hibban)

Prohvet (صلى الله عليه وسلم) ütles: „Igaühega, kes hoolitseb kahe tüdruku eest, kuni nad saavad täiskasvanuks, olen mina Ülestõusmispäeval nii,“ ja ta hoidis kaht oma sõrme koos. (Muslim)

Uqba Amir (رضي الله عنه) edastas: „Ma kuulsin, kui Jumala Sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) ütles: „Igaühele, kellel on kolm tütart ja kes on nendega kannatlik, toidab, joodab ja riietab neid oma varast, saavad nad Ülestõusmispäeval kilbiks Tule eest.“ (Ibn Majah)

Ühel päeval juhtis ta (st Jumala Sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم)) oma kaaslaste ees palvet, kandes Umama bint Zaynabit¹ (رضي الله عنها) süles – kui ta kummardas, pani ta tüdrukukese maha ja kui tõusis püsti, võttis ta üles.“ (Al-Bukhari, Muslim)

1 Oma tütretütart.

FATWANURK

Tütred

Tõlkinud: Aisha

Allikas: <http://fatwaislam.com/fis/>

TÜTRE ABIELLU SUNDIMINE ON KEELATUD

Küsimus: Mul on isalt poolõde ja mu isa andis ta ühele mehele naiseks, ilma tema nõusolekuta, kui ta oli 21-aastane. Tunnistajad tunnistasid abielulepingu sõlmimise ajal valet, et ta on nõus ja ta ema allkirjastas abielulepingu tema asemel. Nii sai abieluleping kinnitatud, samal ajal kui mu õde sellest abielust keeldus. Mida ütleb islami seadus selle abielu kohta?

Vastus: Kui õde oli neitsi ja isa sundis teda abielluma mehega, keda ta ei tahtnud, siis osade õpetlaste kohaselt on see abielu kehtiv, sest nad on arvamusel, et isa võib oma neitsist tüdruki abielluma sundida, isegi kui ta seda ei taha, kuid mees on sobiv.

Samas ei ole see tugevaim õpetlaste arvamus ja enamiku arvamus kohaselt ei ole ei isal ega kellelgi teisel õigus naist abielluma sundida, kui ta seda ei taha, isegi kui mees on väga sobiv. Prohvet Muhammed (صلى الله عليه وسلم) ütles: „Neitsit ei tohi mehele anda, enne kui tema nõusolek selleks on olemas.“ (Al-Bukhari 5136, Muslim 1419)

See on üldine seadus, seega ükski *wali* ei ole selles erandiks. Sahih Muslimis on kirjas ka järgmine *hadiith*: „Isa peab küsima neitsi nõusolekut.“ (Muslim 1421)

Sellest tulenevalt on mehel keelatud oma tüdruki abielluma sundida, kui ta seda ei taha.

Kuna Jumal on sellise seaduse andnud, siis Ta ei taha, et moslemikogukond end sellisesse asja segaks. Seega, kui me ütleksime, et see abielu on kehtiv, siis oleksime ka sellise seaduserikkumisega seotud, praktiseeriksime seda ja teeksime legaalseks midagi, mille Jumal on teinud illegaalseks. See aga on lubamatu.

Tugevaima arvamus kohaselt, kui isa annab oma tüdruki mehele kellelegi, keda tüdruk ei taha, ei ole see abielu kehtiv ja abieluleping on seega ebaseaduslik. Selle asja peab kohus üle vaatama.

Mis puutub aga neisse, kes annavad valetunnistust, siis see on väga suur patt, kuna Prohvet Muhammed (صلى الله عليه وسلم) on öelnud: „Kas tahate, et teavitan teid suurimatest pattudest?“ (At-Tirmidhi 2301) Seejärel ta mainis neid, kummardudes; siis ta istus ja ütles: „Ja ma hoiatan teid vale jutu eest ja ma hoiatan teid vale jutu eest; õigemini – valetunnistuse eest.“ (Al-Bukhari 2654, Muslim 87) Seejärel kordas ta seda nii kaua, kuni kaaslased soovisid, et ta lõpetaks. Seega peavad need valetunnistajad pöörduma Jumala poole andestuse saamiseks ja oma valetunnistuse tagasi võtma. Samuti on patustanud ema,

kes õigusega oma tüdruki eest allkirjastab ja peab Jumalalt andestust paluma ja ei tohi kunagi enam midagi taolist teha.

Šeik Muhammad ibn Saalih Al-Uthaymeen

„Fatawa Islamiyyah“, Darussalam, köide 5, lk 438/439.

USKMATU ISA EI VÕI OLLA OMA USKLIKUST TÜDRE WALKS

Küsimus: Noor moslemist mees soovib abielluda noore mosleminaisega, kuid tolle isa, kes on joodik ja usust lahtiütteleja, keeldub alati. Kas sellistes tingimustes on lubatud tüdrel ilma isa nõusolekuta abielluda?

Vastus: Kui tüdruk on moslem, siis ei ole mingit põhjust, miks see noor moslemimees ei võiks temaga abielluda. Kui isa on uskmatu, ei tohi ta oma moslemist tüdruki *wali* olla. Selle asemel võib ta vend, kui ta on hea moslem, ta mehele anda või kui tal venda pole, siis kõige lähem isapoolne moslemist meessoost sugulane. Kui tal aga pole kedagi peale uskmatu isa, siis võib kohtunik olla ta *wali* ja ta mehele anda.

Šeik Abdulaziz ibn Baz

„Fatawa islamiyah“, Darussalam, köide 5, nr 246.

„MOSLEMI KINDLUS - duaasid Koraanist ja sunnast“

Said ibn Wahf Al-Qahtani Said ibn Wahf Al-Qahtani

Tõlkinud ja koostanud: Aisha

55. SURNULE MATUSEPALVUSE AJAL

156. *allaahumma ghfir lähu warhämhu wa 'ädfhi wa'fu 'änhu wa akrim nuzulähu wa wassi' mudkhälähu waghsilhu biäalmää'i wa-th-thälzi wa-lbaradi wa-naqqihi minä l-khataajä kämää naqqäitä th-thäwbä l-äbjädä minä d-dänäsi wa äbdilhu daarän khäirän min daarihi wa ählän khäirän min ählihi wa zawzän khäirän min zäwzihi wa adkhillu l-zännätä wa ä'idhhu min 'ädhääbi l-qabri (wa 'ädhääbi n-aar).* – Oo Jumal, andesta talle ja halasta talle ja anna talle jõudu ja anna talle andeks. Ole ta vastu lahke ja tee ta sissekäik laiaks ja pese teda vee ja lume ja rahega. Puhasta ta tema üleastumistest nagu valge riie puhastatakse plekkidest. Anna talle parem kodu kui tema kodu ja parem pere kui tema pere ja parem naine kui tema naine. Vii ta paradiisi ja kaitse teda hauakaristuse (ja pörgukaristuse) eest.¹

157. *allaahumma ghfir li-häjjinä wa mäjjinä wa šäi-dinä wa ghää'ibnä wa saghiirinä wa käbiirinä wa dhäkärinä wa unghäänä. allaahumma män ähiäitahu minnä fä-ähiihi 'älää l-isläämi wa män täwäffäitahu minnä f-täwäffähu 'älää l-iimääni, allaahumma lää tährimnä äzrähu wa lää tudillänä bädüh.* – Oo Jumal, andesta meie elavatele ja meie surnutele; neile, kes on meiega ja neile, kes ei ole; meie noortele ja vanade-

le; meie meestele ja naistele. Oo Jumal, kellele iganes meie hulgast Sa annad elu, anna talle elu islamis ja kelle iganes Sa meie hulgast ära võtad, võta ta usus. Oo Jumal, ära keela meile nende tasu ja ära saada meid peale neid eksiteele.²

158. *allaahumma innö (fuläänä bnä fulään) fi dhim-mätikä wa häbli žiwäärikä fä-qihi min fitnäti l-qabri wa 'ädhääbi n-naari wa äntä ählu l-wäfää'i wa l-haqqi. fä-ghfir lähu wa-rhämhu innäkä äntä l-ghäfuuru r-rahiim.* – Oo Jumal, tõesti (kadunukese nimi) on Sinu kaitse all ja Sinu köie kindluses, seega päästa ta hauakatumusest ja Tule karistusest. Sa täidad lubadusi ja annad õigusi, seega andesta talle ja halasta talle. Tõesti, Sa oled Andestavaim, Halastavaim.³

159. *allaahumma 'abdukä wa-bnu ämätikä htääžä ilää rahmatikä wa äntä ghäniuu 'än 'ädhääbihi in käänä muhsinän fäzid fi häsänäätihä wa in käänä musii'an fätääwäz 'änh.* – Oo Jumal, Su ori ja Su orjatar laps vajab Su halastust ja Sina ei vaja tema piina. Kui ta oli jumalakartlik, siis suurenda tema tasu ja kui ta oli patustaja, siis andesta talle.⁴

² Ibn Majah 1/480, Ahmad 2/368. Vaata ka Al-Albani „Sahih Ibn Majah“ 1/251.

³ Ibn Majah, Abu Dawud 3/211. Vaata ka Al-Albani „Sahih Ibn Majah“ 1/251.

⁴ Al-Hakim 1/359 (kes pidas seda autentseks) ja Ath-Thahabi (kes nõustus eelmisega). Vaata ka Al-Albani „Ahkamul-Jana'iz“, lk 125.

¹ Muslim 2/663.

PETMISEST

Tõlkinud: Yusuf

Allikas: Tallinna mošee *khutba* 13.12 2013

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحَلَّ لِعِبَادِهِ الْبَيْعَ وَالشِّرَاءَ. وَجَعَلَهُمَا سَبَبًا مِنْ أَسْبَابِ الْغِنَى وَالرِّخَاءِ. نَحْمَدُهُ سُبْحَانَهُ كَمَا يَنْبَغِي لِجَلَالِ وَجْهِهِ وَعَظِيمِ سُلْطَانِهِ. وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ. لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ. وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. وَأَشْهَدُ أَنَّ سَيِّدَنَا وَنَبِيَّنَا مُحَمَّدًا عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ. وَصَفِيُّهُ مِنْ خَلْقِهِ وَحَبِيبُهُ. اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ وَبَارِكْ عَلَى سَيِّدِنَا وَنَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ. وَعَلَى مَنْ تَبِعَهُمْ بِإِحْسَانٍ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ.

Tänu olgu Jumalale, kes tegi oma sulastele lubatuks ostmise ja müümise ja tegi neist mõlemist jõukuse ja heaolu allika. Täname Jumalat nii nagu on sobilik Tema näo väärikusele ja võimu suurusele ja ma tunnistan, et ei ole ühtegi teist jumalust peale Ainujumala üksinda, ilma kaaslasteta, Temale kuulub võim, Temale on kiitus, Ta on kõigeks võimeline ja ma tunnistan, et meie prohvet Muhammad on Jumala sulane, Tema Sõnumitooja, Väljavalitu Tema loomingu hulgast ja Tema poolt armastatud. Oo Jumal, puhasta, tervita ja õnnista meie prohvet Muhammadit, tema perekonda ja tema kaaslasi ning neid, kes järgivad teda heas kuni Viimse Kohtupäevani.

ومن يتق الله يجعل له مخرجاً* ويرزقه من حيث يشاء [أما بعد]: فأوصيكم عباد الله ونفسي بتقوى الله تعالى P⁽¹⁾ لا يختسب ومن يتوكل على الله فهو حسبه

Oo Jumala sulased, ma soovitan nii teil kui iseendal olla jumalakartlikud {Ja kes kardab Jumalat, sellele loob Ta väljapääsu (igast raskusest) * Ja annab talle elatist (allikatest), millest tal aimugi pole. Ning kes paneb oma usalduse Jumala peale, sellele on Jumal piisav...}

[suura al-Talaaq: 2-3]

أَيُّهَا الْمُسْلِمُونَ: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى طَيِّبٌ لَا يَقْبَلُ إِلَّا طَيِّبًا. سُبْحَانَهُ أَحَلَّ لَنَا الطَّيِّبَاتِ وَأَمَرَنَا بِعَمَلِ الصَّالِحَاتِ. P⁽²⁾ وَيَحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيَحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ [وَحَرَّمَ عَلَيْنَا الْخَبَائِثَ. وَنَهَانَا عَنِ اقْتِرَافِ السَّيِّئَاتِ. قَالَ تَعَالَى: وَلَا أَوْمًا حَرَّمَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَى الْعِبَادِ. بَخَسَ النَّاسِ أَشْيَاءَهُمْ. وَغَشَّاهُمْ فِي حَاجَاتِهِمْ. قَالَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ: وَقَدْ حَرَّمَ الْإِسْلَامُ الْغَشَّ بِكُلِّ صُورَةٍ وَأَشْكَالِهِ. P⁽³⁾ تَبَخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَغْنُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ وَنَشَى طَرَائِقَهُ وَأَنْوَاعَهُ. لِمَا فِيهِ مِنَ الْإِضْرَارِ بِالنَّاسِ وَخِدَاعِهِمْ. وَإِنْقَاصِهِمْ حُقُوقَهُمْ.

- 1)
- 2)
- 3)

(2-3) الطلاق :
(157) الأعراف :
(183) الشعراء :

Oo moslemid, tõesti Jumal on hea ja võtab vastu ainult seda, mis on hea. Jumal tegi meile lubatuks head asjad ja käskis meil teha häid tegusid ning Ta keelas meile koledad asjad ja keelas meile halbade asjade tegemise, Kõigekõrgem ütles: {Ja Ta teeb neile lubatuks head asjad ja keelab neile halvad asjad}. [suura al-A'raaf: 157]

Ja nende asjade seas, mille Kõigekõrgem Jumal oma sulastele ära keelas, on inimestelt asjade välja petmine ja nende tüssamine nende vajadustes. Kõigekõrgem Jumal ütles: {Ja ärge petke inimesi nende asjade väärtust vähendades ja ärge tehke maa peal kurja, olles need, kes teevad kahju.} [suura al-Šu'araa: 183]

Tõepoolest, islam keelas ära igasuguse petmise, kõik selle vormid ja viisid ning seda kahju tõttu, mida see inimestele tekitab ja selle tõttu, kuidas see inimeste õigusi alandab.

وَيْلٌ لِلْمُطْمَئِنِّينَ * الَّذِينَ إِذَا مِنْ صُورِ الْعِشِّ الَّذِي نَهَى عَنْهُ الْقُرْآنُ: التَّنْفِيْفِ فِي الْكَيْلِ وَالْمِيزَانِ. قَالَ تَعَالَى: إِذَا اكْتَالُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ * وَإِذَا كَالُوهُمْ أَوْ وَزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ * أَلَا يَظُنُّ أُولَئِكَ أَنَّهُمْ مَبْعُوثُونَ * لِيَوْمٍ عَظِيمٍ⁽⁴⁾ يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ

Petmise viisidest, mille Koraan on ära keelanud, on väärtuse vähendamine mõõtes ja kaaludes. Kõigekõrgem ütles: {Häda neile, kes mõõtes ja kaaludes väärtust vähendavad * Need, kes inimestelt mõõdetult või kaalutult ostavad, võtavad täismõõdu või -kaalu. * Ning kui nad (teistele) inimestele mõõdavad või kaaluvad, tekitavad neile kahjumit * Kas nad ei arva, et nad äratatakse surnuist üles? * Suurel päeval * Päeval, mil (kõik) inimesed tõusevad üles maailmade isanda ees } [suura al-Mutaffiini: 1-6]

إِنَّهُ خَذِيرٌ لِأُولَئِكَ الَّذِينَ يَغْتَابُونَ النَّاسَ. وَتَذَكِيرٌ لَهُمْ بِالْبُعْثِ وَالْقِيَامِ بَيْنَ يَدَيْ خَالِقِهِمْ. الَّذِي يَعْلَمُ السِّرَاتِ وَالضَّمَائِرَ. فِي يَوْمٍ عَظِيمٍ الْهُؤُلُ. كَثِيرِ الْقَرْعِ. جَلِيلِ الْخُطْبِ. يَوْمَ يُسْأَلُونَ فِيهِ عَنْ أَمْوَالِهِمْ مِنْ أَيْنَ اكْتَسَبُوهَا؟ وَكَيْفَ حَصَلُوهَا؟

See on tõepoolest hoiatus neile, kes inimesi petavad ning meeldetuletus neile surnuist üles äratamise ja seismise kohta oma Looja ees, kes on teadlik kavatsustest ja inimeste südames olevast, suure kartuse, rohke hirmu ja suure vaeva päeval; päeval, mil neilt küsitakse nende vara kohta, kust nad selle hankisid ja kuidas nad selle said?

نعم يا عباد الله إن عاقبة الغش وخيمة. وماله خسارة عظيمة. فمذ برئ رسول الله صلى الله عليه وسلم من مَارِسِ الْغِشِّ وَيَنْتَهِيهِ. وَيُرَوِّجُ بِهِ رَدِيءَ سِلْعَتِهِ. فَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ عَلَى صُبْرَةِ طَعَامٍ⁽⁵⁾ فَأَدَخَلَ يَدَهُ فِيهَا فَتَأَلَّتْ أَصَابِعُهُ بَلَلًا فَقَالَ: « مَا هَذَا يَا صَاحِبَ الطَّعَامِ؟ قَالَ: «أَصَابَتْهُ السَّمَاءُ يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ: أَفَلَا جَعَلْتَهُ فَوْقَ الطَّعَامِ كَمَا يَرَاهُ النَّاسُ؟ مِنْ غَشٍّ فَلَيْسَ مِنِّي⁽⁶⁾»

Oo Jumala teenrid, tõesti petmine on tõsine ja selle tulemuseks on suur kaotus. Jumala Sõnumitooja (salla Allahu aleihi wa sallam) teatas, et tal ei ole midagi pistmist sellega, kes tegeleb tüssamisega ja seda läbi viib ning levitab sellega oma viletsaid tooteid. Abu Hurairalt (olgu Jumal temaga rahul) on edastatud, et Jumala Sõnumitooja (salla Allahi aleihi wa sallam) möödus hunnikust toidust ja pani oma käe selle sisse ning tema sõrmed said märjaks, siis ütles ta: „Mis see on, Oo toidu omanik?“ Ta ütles: „Taevas [st vihm] tegi talle liiga, Oo Jumala Sõnumitooja.“ Ta (Jumala Sõnumitooja, salla Allahu aleihi wa sallam) ütles: „Kas sa ei oleks võinud panna seda toidu peale, et inimesed seda näeksid? Kes tüssab, see ei ole minuga.“ [Muslim: 164]

فَالْغِشُّ مُحَرَّمٌ بِالْإِجْمَاعِ. لِمَا يَنْطَوِي عَلَيْهِ مِنَ الْمَكْرِ وَالْخِدَاعِ. فَاحْذَرُوا يَا عَبْدَ اللَّهِ مِنْ أَنْ تَعُشَّ غَيْرَكَ فِيمَا يُرِيدُ. «فَتَسْتَحِقُّ عَلَى ذَلِكَ الْوَعِيدَ الشَّدِيدَ. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « الْمَكْرُ وَالْخَدِيعَةُ فِي النَّارِ⁽⁷⁾»

Islamiõpetlased on üksmeel selles, et tüssamine on keelatud, sest see on suulaselge petmine. Nii et hoidu teiste tüssamisest selles, mida ta tahab. Teisi tüssates teenid välja tõsise ähvarduse, sest Prohvet (salla Allahu aleihi wa sallam) on öelnud: „Tüssamine ja pettus on põrgutules.“

أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ: كَمَ فِي الْغِشِّ مِنْ خَدِيعَةٍ وَخَائِلٍ. وَأَكُلُّ لِأَمْوَالِ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ. وَقَدْ نَهَانَا رَبُّنَا عَنْ ذَلِكَ. فَقَالَ: ⁽⁸⁾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ جَارَةً عَن تَرَاضٍ مِّنْكُمْ [تعالى]:

Oo usklikud, oh kui palju on tüssamises pettust ja ninapidi vedamist ning inimeste vara õigusetu tarbimist. Tõesti, meie Isand keelas meile selle ära. Kõigekõrgem on öelnud: { Oo, teie, kes te usute! Ärge tarbige üksteise vara ilma õigusetu, ainult, kui see on kauplemine teie seas vastatiku nõusolekuga.} [suura al-Nisaa: 29]

- 5 ()
6)
7)
8)

الصُّبْرَةُ الْكُوْمَةُ أَوْ الْجُمُوعَةُ مِنَ الطَّعَامِ)
(164) مسلم :
7/494) شعب الإيمان للبيهقي
(29) النساء :

وَأَنَّ مِنْ صُورِ أَكْلِ أَمْوَالِ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ تَزْيِيفَ الْبِضَائِعِ وَتَقْلِيدَهَا. وَالْإِعْتِدَاءَ عَلَى حُقُوقِ أَصْحَابِهَا. فَقَدْ نَصَّ الْعُلَمَاءُ عَلَى أَنَّ الْحُقُوقَ التِّجَارِيَّةَ وَالْفِكْرِيَّةَ مِنْ أَسْمٍ وَعُنْوَانٍ. وَعِلَامَةٍ وَإِخْتِرَاعٍ. وَتَأْلِيفٍ وَإِبْدَاعٍ: هِيَ حَقُوقٌ خَاصَّةٌ لِأَصْحَابِهَا. وَلَهَا فِي الْعُرْفِ الْمُعَاصِرِ قِيَمَةٌ مَالِيَّةٌ مُعْتَبَرَةٌ. وَهَذِهِ الْحُقُوقُ يُعْتَدُّ بِهَا شَرْعًا. فَلَا يَجُوزُ الْإِعْتِدَاءُ عَلَيْهَا. ^(٩) «دَفْعًا لِلضَّرْرِ الَّذِي يَلْحَقُ بِمَالِكَيْهَا، قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « لَا ضَرَرَ وَلَا ضِرَارَ

Ja tõepoolest, inimeste vara õiguse tarbimise viiside seas on toodete võltsimine ja imiteerimine ning nende õiguste rikkumine. Õpetlased on kirjutanud, et kaubanduslikud ja autoriõigused, mille alla käib nimi ja pealkiri, kaubamärk ja leiutis, autorsus ja originaalsus, on kõik õigused, mis kuuluvad spetsiifiliselt nende omanikule. Ning neil on tänapäeva tavade kohaselt arvestatav rahaline väärtus. Neid õigusi võetakse arvesse ka islamiseaduses ning nende rikkumine ei ole lubatud, kaitstes nende omanikke kahju eest, mis sellega kaasneb. Prohvet (salla Allahu aleihi wa sallam) on öelnud: „Ei (tahtmata) kahju ega (tahtlikku) kahju.” [Ibn Maadžah : 2341]

عِبَادَ اللَّهِ: وَجَنَّبَا لِلغَشِّ فِي بَيْعِنَا وَشِرَائِنَا، فَقَدْ حَثَّنَا رَبُّنَا عَلَى التَّزَامِ الصَّدَقِ فِي مَعَامِلَاتِنَا. لِيُبَارِكَ اللَّهُ تَعَالَى لَنَا فِي أَمْوَالِنَا وَأَرْزَاقِنَا. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « الْبَيْعَانِ بِالْخِيَارِ مَا لَمْ يَنْقَرَا. فَإِنْ «صَدَقَا وَبَيْنَا بُورِكُ لَهُمَا فِي بَيْعِهِمَا. وَإِنْ كَتَمَا وَكَذَبَا مَحَمَّتْ بَرَكَةٌ بَيْعِهِمَا

Oo Jumala sulased, hoidudes tüssamisest, õhutab meie religioon meid teiste kohtlemise juures pidama kinni aususest, et Kõigekõrgem Jumal õnnistaks meid meie varas ja elatises. Jumala sõnumitooja (salla Allahu aleihi wa sallam) on öelnud: „Kahel kaupmehel on valikuvõimalus seni, kuni nad teineteisest ei lahu ja kui nad olid ausad ja selgitasid [kauba tegelikkuse], õnnistati nende müügitehingut ja kui nad varjasid ja valetasid, hävitati nende müügitehingu õnnistus.” [al-Bukhari : 2079]

فَاحْرَصُوا يَا عِبَادَ اللَّهِ عَلَى الصَّدَقِ فِي بَيْعِ سِلَاعِكُمْ: بَيِّنُوا لِلنَّاسِ مَوَاصِفَاتِهَا. وَلَا تُخْفُوا عُيُوبَهَا. قَالَ ^(١٠) عُمَيْرُ بْنُ عَامِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: لَا يَجُلُّ لِأَمْرِي بَيْعٌ سِلْعَةً يَعْلَمُ أَنَّ بِهَا دَاءً إِلَّا أَخْبَرَهُ

Nii et olge oma tooteid müües ausad, Oo Jumala sulased; selgitage inimestele nende omadusi ning ärge varjake nende puudusi. ‘Uqba ibn ‘Aamir (olgu Jumal temaga rahul) ütles: „Inimesele ei ole lubatud müüa toodet, kui ta teab, et selles on defekt, ilma et ta teavitaks sellest [ostjat].” [al-Bukhari]

9)

10)

11)

(2341) ابن ماجه :

(2079) البخاري :

(19) البخاري : كتاب البيوع باب

نَعَمْ فالبائع الصادقُ يُخبرُ المشتريَ بتاريخِ بضاعتهِ وصلاحيتها. ومكانِ إنتاجها. ودقةِ بياناتها. بل عليه أن ينصحه بما يحقُّ غرضه. ويقضي له مصلحته. فقد أخرج الإمامُ أحمدُ في مسنده عن أبي سبيح رحمه الله قال: اشترتُ ناقةً من دارِ وائلِ بنِ الأسقع. فلما خرَّجْتُ بها أدركنا وائله وهو يجرُّ رداءه فقال: يا عبد الله اشترتُ؟ قلتُ: نعم. قال: هل بينك ما فيها؟ قلتُ: وما فيها؟ قال: إنها لتسمينةً ظاهرةً الصَّحفةَ أرادتُ بها سقرًا أم أرادتُ بها حَمًا؟ قلتُ: بل أرادتُ عليَّها الحَجَّ. قال: فإنَّ بحمها نَمبًا. فقال صاحبها: أصلحك الله أي هذا تُفسدُ عليَّ. قال: إنِّي سمعتُ رسولَ الله صلى الله عليه وسلم يقول: "لا يحلُّ لأحدٍ يبيعُ شيئًا إلا يبيِّنَ ما فيه. ولا يحلُّ لمن يعلِّمُ ذلكَ إلا يبيِّنَه"

Jah, õiglane müüja teavitab ostjat oma toote minevikust, kõlblikkusest ja tootmispaigast ning annab selle kohta võimalikult täpset infot. Ta peab ostjale nõu andma, kuidas seda toodet kasutada ja kuidas selle kasu kõige suurem on. Imaam Ahmad on edastanud Abu Sibaa'ilt (Jumal olgu temaga armuline), kes ütles: „Ostsin Waathila ibn al-Asqa' majast kaameli ning kui ma olin sellega lahkunud, jõudis Waathila meile järgi, sikutades oma rüüd ja küsis: „Oo Abdullah, kas sa ostsid?“ Ma ütlesin: „Jah.“ Ta küsis: „Kas ta selgitas sulle, mis temaga (kaameliga) on?“ Ma ütlesin: „Ja mis temaga siis on?“ Ta ütles: „Tõepoolest ta on priske ja ilmselgelt terve. Kas tahtsid temaga reisida või tahtsid temalt liha?“ Ma ütlesin: „Tahtsin temaga hoopis hadži sooritada.“ Ta ütles: „Tõesti, tema sõras on auk.“ Siis ütles tema omanik: „Jumal parandagu sind. Sa rikud mu tehingu.“ Kuid ta ütles: „Tõesti, ma kuulsin, et Jumala Sõnumitooja (salla Allahu aleihi wa sallam) ütles: „Kellelgi ei ole lubatud müüa midagi, ilma et ta selgitaks, mis selles on, ning ei ole lubatud sellele, kes on sellest teadlik, seda mitte selgitada.““

فَاللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي أَرْزَاقِنَا وَأَمْوَالِنَا وَوَقِّمْنَا لِلْإِتِمَامِ بِشَرَعِكَ فِي بَيْعِنَا وَشِرَائِنَا. وَخَرِّجِي الْخِلَالَ فِي مُعَامِلَاتِنَا. يَا أَيُّهَا وَوَقِّمْنَا جَمِيعًا لِطَاعَتِكَ وَطَاعَةِ نَبِيِّكَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَطَاعَةِ مَنْ أَمَرْتَنَا بِطَاعَتِهِ. عَمَلًا بِقَوْلِكَ: (١٣) نَفَعَنِي اللَّهُ وَإِبَاكُمُ بِالْقُرْآنِ الْعَظِيمِ. وَبِسُنَّةِ الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ نَبِيهِ الْكَرِيمِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. أَقُولُ قَوْلِي هَذَا وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ لِي وَلَكُمْ. فَاسْتَغْفِرُوهُ إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ.

Oo Jumal, õnnista meid meie elatises ja varas ning aita meil kinni pidada Sinu seadusest meie ostu- ja müügitehingutes; aita meid kõiki olla kuulekad Sinule, Su Prohvetile (salla Allahu aleihi wa sallam) ja neile, kellele oled käskinud meil kuulekad olla, järgides Sinu sõnu: {Oo teie, kes te usute, kuuletuge Jumalale ja kuuletuge Prohvetile ja neile, kes on teie seast võimul.} [suura al-Nisaa:59]

Lasku Jumal mul ja teil saada kasu Koraanist ja Tema helde Prohveti (salla Allahu aleihi wa sallam) sunnast. Ma ütlen need sõnad ja palun Jumalalt andestust endale ja teile ning paluge Temalt andestust, tõepoolest Ta on Andestav ja Halastav

12)

مسند أحمد (16436).

13)

(59) النساء :

ÕPIME MAROKO DIALEKTI

Autor: Aisha

Allikas: Magistritöö – „Araabia keele vestmik-sõnastik“

7. LINNAS

Kus asub ...?	äinä ... ?	أين ... ?	fin ... ?
ausammas	<i>timtääl</i>	تمثال	<i>timtääl</i>
avenüü, puiestee	<i>žäädä</i>	جادة	<i>šääri ' kbiir</i>
haigla	<i>mustašfa</i>	مستشفى	<i>mstašfa, lopital</i>
hoone	<i>binääjä</i>	بناية	<i>binääjä</i>
hotell	<i>funduq</i>	فندق	<i>otell</i>
instituut	<i>mä 'ähäd</i>	معهد	<i>mä 'ähäd</i>
jaam	<i>maḥaṭṭa</i>	محطة	<i>maḥaṭṭa</i>
kauplus	<i>mähäll</i>	محل	<i>mähäll, (väike) ḥānuut</i>
kiirtee	<i>aṭ-ṭariiqu s-sarii '</i>	السريع الطريق	<i>aṭ-ṭariiqu s-sarii ' , otoruut</i>
kindlus, loss	<i>qaṣr</i>	قصر	<i>qṣar</i>
kirik	<i>kāniisä</i>	كنيسة	<i>kāniisä</i>
kool	<i>madrassa</i>	مدرسة	<i>madrassa</i>
küla	<i>qarijä</i>	قرية	<i>qarijä</i>
lennujaam	<i>maṭaar</i>	مطار	<i>maṭaar</i>
linn	<i>mādiinā</i>	مدينة	<i>mdiina</i>
maa	<i>riif</i>	ريف	<i>'arubija</i>
maantee	<i>aṭ-ṭariiqu s-saiiaar</i>	السيار الطريق	<i>ruut nasional</i>
mošee	<i>mäsžid</i>	مسجد	<i>msžid</i>
muuseum	<i>māthāf</i>	متحف	<i>māthāf</i>
pealinn	<i>'aašima</i>	عاصمة	<i>'aašima</i>
peamošee	<i>žäämä '</i>	جامع	<i>žäämä '</i>
piirkond, regioon	<i>miṇṭaqa</i>	منطقة	<i>mṇṭaqa</i>
riik	<i>bäläd</i>	بلد	<i>bläd</i>
saatkond	<i>sifaara</i>	سفارة	<i>sifaara, lambassaad</i>
sadam	<i>marfa '</i>	مرفأ	<i>poor</i>
sild	<i>žisr</i>	جسر	<i>qantra</i>
tehas	<i>mašna '</i>	مصنع	<i>mašna '</i>
torn	<i>burž</i>	برج	<i>borž, tuur</i>
tänav	<i>šääri '</i>	شارع	<i>šääri '</i>
ülikool	<i>žäämi 'ä</i>	جامعة	<i>žäämi 'ä</i>

La stele

JAKOB ON MOSLEM

Autor: Aisha

Jakob on väike poiss ... Oih, vabandust, tegelikult on Jakob juba üsna suur poiss. Ta on 5-aastane. Ta elab väikeses linnas, mille järgi ta nimetab üht pika nokaga lindu kuressaareks. Tal on kaks nooremat venda – Joosep ja Joonas. Joonas on alles tita, aga Joosep on ainult natuke väiksem kui Jakob ise. Jakob ja Joosep on suured sõbrad.

Jakobil on ka emme ja baba. „Emme“ sellepärast, et emme on eestlane. „Baba“ sellepärast, et baba on marokolane. Maroko on kaugel Aafrikas. Seal elavad ka Jakobi 'ämmid ja 'ämtid ehk onud ja tädid, kes on baba vennad ja õed. Emme ütleb, et Jakob on ise ka väike marokolane. Jakob armastab rügada ja ronida, valju häälega rääkida ja kätega vehkida. Jakobile meeldib, kui on palju rahvast koos. Jakob laulab: „On papaaal taaare künka pial, iiiaaaa-iiiiiaaa oooo. Tal mitu-kroko-dilli sial ...“ Emme naerab ja

ütleb: „Vaata, mis juhtub, kui vanaisa on Aafrikast.“

Emme ütleb, et Joosep on väike eestlane. Ta väsis ära, kui suur vend Jakob väga lärmakalt mängib ja põgeneb üle õue vanama juurde. Joosepile meeldib raamatuid vaadata ja vaikselt kaisus istuda.

Jakobi emme ja baba on moslemid. See tähendab, et nad usuvad, et on ainult üks kummardamist vääriv jumalus. Jumal on araabia keeles Allah. Sellepärast öeldakse, et moslemid usuvad Allahisse. Moslemid usuvad ka, et Jumal ehk Allah on saatnud maailma hästi palju prohveteid ja viimane prohvet oli Muhammed. Jumal saatis Muhammedile inimeste jaoks seaduseraamatu. Selle nimi on Koraan.

Jakobile meeldib Koraani lugeda. Kui baba istub ja loeb Koraani, siis Jakob ronib ruttu-ruttu tooli peale, võtab riulilt

teise Koraani, seab ennast baba kõrvale istuma ja hakkab ka Koraani lugema.

Jakob loeb: „*Bismilläähi rrahmääni rrahiim*“, mis on eesti keeles „Jumala, Armulisima ja Halastavaima nimel“. See tähendab, et me teeme kõike Jumala nimel ja tahame, et Jumal meiega rahul oleks. Kui teeme pahandust ja ei kuula Jumala sõna, aga siis palume Jumalalt vabandust ja lubame, et enam lollusi ei tee, siis Jumal ikka annab andeks.

Edasi loeb Jakob: „*alhamdulilläähi rabbil 'äälämiin*“, mis on eesti keeles „ülistus olgu Jumalale, maailmade Isandale“. See tähendab, et me peame Jumalat kiitma ja kogu maailm on Tema oma.

Siis loeb Jakob: „*arrahmääni rrahiim*“, mis tähendab jälle, et Jumal annab andeks. Seda on hästi oluline meeles pidada!

Siis loeb Jakob: „*määliki jaumi ddiin*“, mis on eesti keeles „Viimsepäeva Valit-

sejale“. See tähendab, et kui me ära sureme, siis pannakse meid mulla alla ootama, kuni tuleb maailma viimane päev; siis kõik äratatakse mulla alt üles ja nad lähevad Jumala ette ja Jumal valitseb seda päeva ja vaatab kõigi inimeste kõik teod üle – kõik hea, mis nad on teinud ja kõik halva, mis nad on teinud.

Siis loeb Jakob: „*iääkä na'budu ja iääkä nästäiin*“, mis on eesti keeles „Sind me kummardame ja Sind me kutsume appi“. See tähendab, et me palvetame Jumala poole ja kui meil on raske, siis palume abi Temalt, sest just Tema saab meid aidata.

Siis loeb Jakob: „*ihdinää ssiraat almustakiim*“, mis on eesti keeles „juhata meid õigele teele“. See tähendab, et me palume, et Jumal aitaks meil teha häid asju ja ei lubaks meil halbu asju teha.

Siis loeb Jakob: „*siraat alladhiina an'amta 'aleihim ghairilmaghduubi 'aleihim wa laa ddaallin*“. See on natuke pikk

ja läheb Jakobil natuke sassi, sest ta on ikka veel natuke väike ka, aga Jakob on tubli ja harjutab, et enam sassi ei läheks. See tähendab eesti keeles „nende teele, keda Sa oled õnnistanud, mitte nende teele, kes on Sind vihastanud, ega nende teele, kes on eksinud“. See tähendab, et me palume Jumalalt, et ta ei laseks meil ära eksida nagu osad inimesed on eksinud ja teevad halbu tegusid ja et Ta ikka aitaks meil alati head teha ja õigel teel olla.

Kõige lõppu ütleb Jakob alati valju häälega: „Äämiiiiin!“, mis tähendab eesti keeles, et nii olgu. See ei lähe Jakobil kunagi sassi!

Jakobile meeldib vahel babaga koos palvetada. Eriti siis, kui ta tegelikult peaks magama minema. Siis ta paneb selga oma valge palverüü, seisab baba kõrvale ja proovib teha kõik täpselt nagu

baba. Ta sätib oma jalad samamoodi harki nagu baba ja parema käe vasemale peale rinnale nagu baba.

Siis piilub ta, kuidas baba Koraani retsiteerib ja liigutab suud või katsub kaasa lugeda. Jakob oskab Koraani esimest peatükki ja mitmeid palve väljendeid. Ta kummardab ja istub nagu baba, isegi liigutab oma parema käe nimetissõrme nagu baba.

Kui palve on läbi, keerab ta oma pead kõigepealt paremale ja ütleb „*assalaamu alikum warahmatullah*“, siis vasemale ja ütleb ka „*assalaamu alikum warahmatullah*“. Jakob on enda üle uhke, sest baba paitab ta pead ja ütleb: „Tubli poiss, Jakob, *mašaAllah!*“ Ja Jakob tunneb, et ta on tõesti juba suur, peaaegu sama suur kui baba.

IQRA

KULTUURIKESKUS IQRA

Tiigi 1-1a

51003

Tartu

EESTI/ESTONIA

Kontakt keskus@islam.pri.ee

SADAQA - ANNETUSED:

www.islam.pri.ee toetamine

(tasuta materjalide saatmine, raamatute tõlkimine, toimetamine ning trükkimine, loengud jne):

Kätlin Hommik

Märkusega "SADAQA"

Ühispanga konto nr. 10010608670016

IBAN: EE231010010608670016

BIC: EEUHEE2X

ÜHE VANA ON TEISE UUS ...

Võimalus saata inimestele riideid, mänguasju jne, mida ise enam ei vaja, kuid ära ka visata ei tahaks. Järgnevalt pakume välja aadressid, kuhu võiksid oma paki saata. Tegemist on erinevate organisatsioonide ja eraisikutega, kes tegelevad humanitaarabi ning vaeste igakülgse abistamise ning toetamisega ja jagavad sinu saadetise nendele, kes seda kõige enam vajavad. Kui äkki tead veel mõnda aadressi, mis sinu meelest peaks siin nimekirjas olema, siis anna meile sellest teada meiliaadressil info@islam.pri.ee.

AFGHANISTAN:

Mohammad Qasim Popal

UNAMA Kabul, Compound B

OSRSG/FSCU, Building 7, Room 101

Peace Avenue, Zanbaq Square

Wazir Akbar Khan (beside French Embassy)

Kabul

AFGHANISTAN

telefon: +93 700217289 / 0790005381

MAROKO:

Najat Mrabte

Rue 8, No 10

54400 Moulay Bouazza

P.Khenifra

MOROCCO

KOOSTAJAD

TOIMETAJAD: Aisha (Kätlin Hommik-Mrabte) ja Khadeja (Airi Hunt)

KUJUNDUS: Khadeja

RUBRIIGID: Aisha, Khadeja, Amina Iirimaalt, Eileen, Amina Bahrainist, Anneli, Kauthar, Yusuf Saeed, Karima, Zeynep, Rubaba, Aile, Hawa

PILDID: erakogu, internet

KONTAKT: iqra@islam.pri.ee

MOŠEE JA EESTI ISLAMI KOGUDUS

Keevise tn 9

11415

Tallinn

EESTI/ESTONIA

Telefon +372 55 94 76 89

Eesti moslemite kuukiri "IQRA" on eesti moslemite tasuta elektrooniline kuukiri. Ilmub insh Allah, igal kuul uue sisuga. Kuukirja sisu koostamisel on oodatud eesti moslemite ettepanekud nii eesti kui ka vene keeles.